

T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİLMESİNDE DİL
YETERLİLİKLERİNİN SOSYOKÜLTÜREL UYUMA ETKİSİ

YÜKSEL LİSANS TEZİ

RIZA BATIR

DANIŞMAN

DOÇ. DR. ALPASLAN OKUR

NİSAN 2017

T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ BİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİLMESİNDE DİL
YETERLİLİKLERİNİN SOSYOKÜLTÜREL UYUMA ETKİSİ

YÜKSEL LİSANS TEZİ

RIZA BATIR

DANIŞMAN

DOÇ. DR. ALPASLAN OKUR

NİSAN 2017

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Rıza BATIR

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

‘Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Dil Yeterliliklerinin Sosyokültürel Uyuma Etkisi’ başlıklı bu yüksek lisans tezi Yabancılara Türkçe Eğitimi Bilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan Doç. Dr. Bekir İNCE

Üye Doç. Dr. Alpaslan OKUR

Üye Yrd. Doç. Dr. Dilek FİDAN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

05/04/2017

Doç. Dr. Halil İbrahim SAĞLAM
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Yabancı bir ülkede eğitim alan uluslararası öğrencilerin eğitim aldıkları ülkeye olan kültürel uyumları, hem mutlulukları hem de akademik başarıları açısından son derece önemlidir. Bu sebepten dolayı, yapılan bu çalışmada öğrencilerin sosyokültürel uyumları, başta Türkçe dil yeterlilikleri olmak üzere yaşları, Türkiye’de kalma süreleri, cinsiyetleri ve Türkiye’yi tercih nedenleri açısından incelenmiştir.

Ülkemizde eğitim gören uluslararası öğrencilerin kültürel uyumları ile ilgili olarak, çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalarda, öğrencilerin kültürel uyumları cinsiyet, yaş gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Bu araştırma, öğrencilerin Türkçe dil seviyelerinin, sosyokültürel uyumlarına olan etkisini incelemek için Ward ve Kennedy tarafından, 1999 tarihinde geliştirilen sosyokültürel uyum ölçeğini kullanması açısından, Türkiye’de yapılmış diğer araştırmalardan farklılık göstermektedir.

Araştırmanın gerçekleştirilmesi esnasında her türlü desteğini esirgemeyen, bilgi ve birikimini her daim benimle paylaşan ve de değerli bilimsel katkılarıyla araştırmama yol göstericilik yapan saygıdeğer tez danışmanım Doç. Dr. Alpaslan OKUR’a sonsuz şükran ve saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca ilgi ve desteğini esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. İsmail Güleç’e ve araştırmanın gerçekleştirilmesinde yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Nezir Üner’e çok teşekkür ederim.

Rıza BATIR

ÖZET

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİLMESİNDE DİL YETERLİLİKLERİNİN SOSYOKÜLTÜREL UYUMA ETKİSİ

Batır, Rıza

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Alpaslan OKUR

Nisan, 2017. xv+84 Sayfa.

Bu araştırma, Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin Türkçe dil yeterliliklerinin, sosyokültürel uyumlarına etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Aynı zamanda araştırmada, katılımcı öğrencilerin sosyokültürel uyum seviyeleri; yaş, Türkiye’de bulunma süreleri, cinsiyetleri ve Türkiye’yi tercih nedenlerine göre de incelenmiştir.

Araştırmanın evrenini, 92’si A, 96’sı B1, 17’si B2 düzeyinde olmak üzere Gazi Üniversitesi TÖMER’de Türkçe eğitimi alan 205 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmanın verileri, Ward ve Kennedy (1999) tarafından geliştirilen sosyokültürel uyum ölçeği kullanarak toplanmıştır. Ölçeğin kullanım izni araştırmacılardan email yoluyla alınmıştır. Uygulanan sosyokültürel uyum ölçeği 20 maddeden oluşan 5’li likert tip bir ölçektir. Ölçek açımlayıcı faktör analizine tabi tutulmuş, Ölçeğin 20 maddesi faktör sayısı iki olacak biçimde temel bileşenlerine ayrılmıştır. Temel bileşenler; kültürel empati ve kişisel çabalarıdır.

Araştırmadan çıkan sonuçlara göre, öğrencilerin Türkçe dil yeterliliklerinin, sosyokültürel uyumlarına olumlu bir etkisi vardır. Araştırmada, B2 seviyesindeki öğrencilerin sosyokültürel uyumlarının, ölçeğin her iki faktöründe ve toplam puanında, hem B1 hem de A seviyesindeki öğrencilere göre daha iyi olduğu görülmüştür. B1 ve A seviyesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Katılımcı öğrencilerin yaş ve Türkiye’de kalma süreleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamadığı gibi, öğrencilerin yaşları ve Türkiye’de bulunma süreleri ile sosyokültürel uyumları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Öğrencilerin cinsiyetleri ve sosyokültürel uyumları arasındaki ilişki incelendiğinde ise uluslararası kız öğrencilerin, ölçeğin ikinci faktöründe ve toplamında aldıkları puanların, erkek öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Çıkan sonuca göre katılımcı kız öğrencilerin sosyokültürel uyumları erkek öğrencilere göre daha iyidir.

Araştırmada, öğrencilerin Türkiye'yi tercih sebeplerinin 1. sırasında kendi ilgi ve istekleri ile Türkiye'de eğitim almak için olduğu görülmüş, bunu Türkiye'deki bursların cazipliği ve diğer sebepler takip etmiştir. Öğrencilerin Türkiye'yi tercih sebepleri ile sosyokültürel uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırmadan çıkan sonuçlar yorumlanmış, Türkiye'de bulunan uluslararası öğrencilerin sosyokültürel uyumlarının artması için yapılması gerekenler önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Öğrenciler, Sosyokültürel Uyum, Dil Yeterlilik, Kültürel Şok

ABSTRACT

**IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE THE EFFECT OF
TURKISH LANGUAGE PROFICIENCY ON THE SOCIOCULTURAL
ADAPTATION**

Batır, Rıza

Master Thesis, Department of Turkish Language

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Alpaslan OKUR

April, 2017. xv+84 Pages.

This research was conducted with the aim of investigating the effect of Turkish language proficiency on the sociocultural adaptation of international students studying in Turkey.

The research also investigated the sociocultural adaptation of students in relation to age, length of stay in Turkey, gender, and reasons for studying in Turkey.

The scope of this study covers 205 students studying Turkish at Gazi University TOMER. Of the students surveyed, 92 of them were enrolled in A1-level classes, 96 of them were in B1-level classes, and 17 of them were in B2-level classes.

The data were collected using a sociocultural adaptation scale that was developed by Ward and Kennedy in 1991. Permission to use the scale was obtained from the writers via e-mail. The sociocultural adaptation scale is a Likert-type scale, consisting of 20 items. Exploratory factor analysis was performed on the scale and yielded two distinct factors: cultural empathy and individual efforts.

According to the results gathered from the study, students' language proficiency has a positive effect on their sociocultural adaptation. In the study, it was found that the sociocultural adaptation of B2-level students is better than B1- and A2-level students in terms of both factors and the scale's total point value. A significant difference between B1- and A-level students was not identified.

A significant connection was not identified between the students' length of stay in Turkey and their age. Furthermore, no connection was detected between the sociocultural adaptation of students and their age and length of stay in Turkey.

When the connection between the students' gender and their sociocultural adaptation was examined, female students were found to have scored higher in the second factor and in the total point value of the scale. According to this data, female international students have achieved better sociocultural adaptation than male international students in Turkey.

In the research, it was found that the students' primary reasons for studying in Turkey were "their own interest" and "to receive an education in Turkey." These were followed by appealing scholarship opportunities in Turkey and other reasons. No meaningful connection was found between students' preference for Turkey and their sociocultural adaptation.

The data gathered from the study were interpreted and the necessary suggestions to improve students' sociocultural adaptation were outlined.

Keywords: International Students, Sociocultural Adaptation, Language Proficiency, Cultural Shock

İÇİNDEKİLER

Bildirim.....	iv
Jüri Üyelerinin İmza Sayfası.....	v
Önsöz	vi
Özet	vii
Abstract.....	ix
İçindekiler.....	xi
Tablolar Listesi.....	xiv
Şekiller Listesi	xv
1. Bölüm, Giriş	1
1.1 Problem Cümlesi.....	2
1.2 Alt Problemler	3
2.Bölüm, Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi ve İlgili Araştırmalar	4
2.1 Kültür Kavramı	4
2.2 Kültürel Şok.....	5
2.2.1 Kültürel Şokun Aşamaları	6
2.2.1.1 Balayı Dönemi	6
2.2.1.2 Kriz Dönemi.....	6
2.2.1.3 İyileşme Dönemi	7
2.2.1.4 Uyum.....	7
2.3 Lysgaard'ın U Eğrisi	7
2.4 Kültürel Uyumun Tanımı	9
2.5 Sosyokültürel Uyum.....	10
2.5.1 Sosyokültürel Uyumu Etkileyen Faktörler.....	10
2.6 Uluslararası Öğrenciler	11

2.7 Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler	13
2.8 İlgili Çalışmalar.....	18
2.8.1 Kültürel Şokun Aşamaları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	18
2.8.2 Kültürel Uyum ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	19
2.8.3 Sosyokültürel Uyuymu Etkileyen Faktörler ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	21
2.8.3.1 Kültürlenme Stratejileri ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	21
2.8.3.2 Kültürel Mesafe ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	24
2.8.3.3 Dil Becerisi ve İletişim ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	29
2.8.3.4 Yeni Kültürde Geçirilen Süre ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	35
2.8.3.5 Yaş ile İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	37
2.8.3.6 Cinsiyet ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	38
2.8.4 Uluslararası Öğrenciler ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	39
2.8.4.1 Türkiye’de Eğitim Alan Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’yi Tercih Nedenleri ile İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	39
2.8.4.2 Türkiye’de Eğitim Alan Uluslararası Öğrencilerin Genel Sorunları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	41
2.8.4.3 Türkiye’de Eğitim Alan Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Uyumları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	44
3. Bölüm, Yöntem	50
3.1 Yöntem.....	50
3.1.1 Araştırma Modeli.....	50
3.1.2 Çalışma Grubu	50
3.1.3 Veri Toplama Araçları	52
3.1.3.1 Dilsel Eşdeğerlilik.....	53
3.1.3.2 Açıklayıcı Faktör Analizi.....	54
3.1.3.3 Doğrulayıcı Faktör Analizi	57

3.1.3.4 Güvenirliliğe Yönelik Bulgular	58
3.1.4 Verilerin Toplanması	58
3.1.5 Verilerin Analizi	59
4. Bölüm, Bulgular	60
4.1 Bulgular	60
4.1.1 Öğrencilerin Türkçe Dil Seviyeleri İle Sosyokültürel Uyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	60
4.1.2 Öğrencilerin Yaşları ve Türkiye’de Bulunma Süreleri ile Sosyokültürel Uyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	62
4.1.3 Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Sosyokültürel Uyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	63
4.1.4 Öğrencilerin Türkiye’yi Tercih Sebepleri ile Sosyokültürel Uyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	64
5. Bölüm, Tartışma ve Öneriler	66
5.1 Tartışma	66
5.2 Öneriler	71
Kaynakça	72
Ekler	81
Özgeçmiş ve İletişim Bilgileri	84

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Unesco'nun Mart 2016 Verilerine Göre Uluslararası Öğrencilerin En Çok tercih ettikleri ilk on ülke ve yüzdelik dilimleri.....	12
Tablo 2. Unesco 2016 Verilerine Göre Türkiye'ye Yükseköğrenim İçin Öğrenci Yollayan İlk 10 Ülke ve Gönderdiği Öğrenci Sayıları.....	15
Tablo 3. Unesco 2016 Verilerine Göre Yurt Dışına Yükseköğrenim için En Çok Öğrenci Yollayan İlk 10 Ülke ve Gönderdiği Öğrenci Sayıları.....	17
Tablo 4. Katılımcı Öğrencilerin Geldikleri Ülkeler ve Sayıları.....	51
Tablo 5. Sosyokültürel Uyum Ölçeğinin Maddeleri ve Faktörleri İçin Korelasyon Değerleri.....	54
Tablo 6. Sosyokültürel Adaptasyon Ölçeği AFA Sonuçları Tablosu.....	56
Tablo 7. Verilerin Normal Dağılıp Dağılmadığına İlişkin Kolmogorov-Smirnov Testi Tablosu.....	59
Tablo 8. Kültürel Uyum Ölçeği Faktörlerinin Öğrencilerin Türkçe Seviyelerine Göre Değişimi Tablosu	61
Tablo 9. Öğrencilerin Yaşları, Türkiye'de Kalma Süreleri ile Ölçeğin İki Boyutu ve Toplam Puanlarının Pearson Korelasyon Tablosu.....	63
Tablo 10. Cinsiyete İlişkin T-testi Sonuçları Tablosu.....	64
Tablo 11. Kültürel Uyum Ölçeği Faktörlerinin Öğrencilerin Türkiye'yi Tercih Etme Nedenine Göre Değişimi Tablosu.....	65

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. DFA Sonuçları T Değerleri Şekli 58

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca bilinmeyene ve yabancı olana karşı merak duyulmuştur. Bu merak insanı bilinmeyen topraklara çekmiş, insanlığın ilk günlerinden itibaren farklı kültürlerin temasına sebebiyet vermiştir. Bu yüzden farklı kültürlere ait insanların teması insanoğlunun tarihi kadar eskidir. Bu nedenle farklı kültürlerden insanların karşılaşmaları ve bu karşılaşmanın hem tek tek bireylere hem de kültürlere etkisi insanoğlunun tarihinin oluşumunda belirleyici olmuştur.

İnsanların değişik kültürlerle teması, kimi zaman savaş, kimi zaman da keşifler aracılığı ile meydana gelmiştir (Ward, Bochner, Furnham 2005: 4). Son yıllarda özellikle, yüksek yolcu taşıma kapasiteli Jumbo jetlerin gelişimi ile ucuzlayan ulaşım imkânları ile birlikte bireylerin kültürel geçişleri artmış, insanlar eğlence, iş, eğitim ve göç gibi, sebeplerden dolayı da başka kültürlerle temasa geçmeye başlamıştır (Bochner 2003: 4). Önceleri birbirinden habersiz yaşayan ya da nadiren görüşen insan toplulukları, gelişen ulaşım imkânları sayesinde daha sık bir araya gelmeye başlamış, içinde yaşanılan dünya neredeyse küçülüp evrensel bir köye dönüşmüştür.

Yaşanan gelişmeler neticesinde farklı kültürel altyapı ve dünya görüşüne sahip bu kişilerin kültürel temas neticesinde bir araya gelmeleri hiç kuskusuz ki bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Özellikle kültürel geçişi gerçekleştiren bireyler için yeni girilen yabancı toplumda hayatlarını sürdürmek zorlayıcı olmuştur. Tarihi süreç içerisinde araştırmacılar kültürel geçişi yaşayan bu kişilerde, yeni ve alışıldık olmayanın getirdiği bu zorlanmayı “kültürel şok” (Oberg, 1954) veya “kültürlenmeye bağlı stres” (Berry, 1997) olarak tanımlamışlar, kişinin yeni kültürde etkin bir şekilde var olabilmesinin, yeni kültüre uyum sağlaması yoluyla

gerçekleşebileceğini vurgulamışlardır (Black ve Stephens, 1989; Hammer, Gudykunst ve Wiseman, 1979, Ward ve Kennedy, 1999).

Kıtalararası ulaşımda yaşanan gelişmeler sonucunda, ilk örnekleri eski çağlara kadar dayanan insanların eğitim amaçlı kültürel geçişleri de artmıştır. Sayısı ve sıklığı artan ülkeler arasında yaşanan bu eğitim amaçlı gidip gelme, eğitim terminolojisine “yabancı öğrenci” veya yeni ismiyle “uluslararası öğrenci” terimini katmıştır.

Bütün öğrencilere has, ortak problemleri paylaşan uluslararası öğrenciler, bu problemlere ilave kültürel uyum ve dil ile ilgili sorunlarla da baş etmek zorunda kalmaktadırlar (Babiker, Cox ve Miller, 1980; Mori, 2000). Kültürel geçiş yapan bütün gruplar için olduğu gibi, uluslararası öğrenciler içinde yeni bir kültürde yaşamak zorlayıcı bir deneyimdir. Yeni girdiği kültürde hem akademik, hem de sosyal olarak başarılı olabilmesi için yeni topluma uyum sağlaması beklenen yabancı öğrencilerin, karşılaştığı belki de en büyük sorun dil sorunudur (Mori, 2000). Gerekli dil becerilerinin eksikliği, uluslararası öğrencilerin yeni kültüre sosyokültürel adaptasyonları için son derece önemli olan ev sahibi toplumun üyeleri ile etkileşimini kısıtlayacağı gibi, akademik başarılarını da olumsuz yönde etkileyecektir (Cadieux ve Wehrly, 1986; Ward ve Kennedy, 1993).

Yabancı öğrenciler ile ilgili yapılmış çalışmalar geneli itibarı ile batı ülkelerinde eğitim gören öğrenciler üzerinde yapılmış olsa da ülkemizde son yıllarda artan uluslararası öğrenci sayısı ile birlikte, Türk araştırmacılar da öğrencilerin karşılaştıkları sosyokültürel ve eğitimsel sorunların tespiti ile ilgili çalışmalar yapmaya başlamışlardır (Cevher, 2016; Çağlar, 1999; Allabardiyev 2007; Karaoğlu, 2007; Kazaz 2015; Pirliev 2010). Sayıları az olsa da ülkemizde bu alanda yapılmış ve yapılacak olan çalışmalar, uluslararası öğrencilerin ülkemizde yaşadıkları sorunlar ile ilgili önemli bilgiler sağlayacaktır.

1.1 PROBLEM CÜMLESİ

Uluslararası öğrencilerin Türkçe dil yeterliliklerinin sosyokültürel uyumlarına etkisi var mıdır?

1.2 ALT PROBLEMLER

1. Uluslararası öğrencilerin Türkçe dil yeterlilikleri sosyokültürel uyumlarına olumlu yönde etki etmekte midir?
2. Uluslararası öğrencilerin yaşlarının sosyokültürel uyumlarına etkisi var mıdır?
3. Uluslararası öğrencilerin Türkiye’de bulunma sürelerinin sosyokültürel uyumlarına etkisi var mıdır?
4. Uluslararası öğrencilerin cinsiyetlerinin sosyokültürel uyumlarına etkisi var mıdır?
5. Uluslararası öğrenciler Türkiye’yi en çok hangi nedenden dolayı tercih etmektedirler ve bunun sosyokültürel uyumlarına etkisi var mıdır?

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 KÜLTÜR KAVRAMI

Köken olarak Latince de ilgilenmek anlamına gelen “cultus” ve Fransızca da toprağı sürmek anlamına gelen “colere” kelimesinden gelen kültürü (Berger, 2000), Türk dil Kurumu sözlüğü “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin” olarak tanımlamıştır (WEB 1).

Özkuş’a (2013: 24) göre kültür kavramı; “ Toplumların biyolojik olarak değil fakat sosyal olarak kuşaktan kuşağı aktardığı maddi ve maddi olmayan ürünler bütünü ya da sembolik ve öğrenilmiş ürünlerinin ya da özelliklerinin toplamını” anlatmak için kullanılmaktadır.

Türkiye’de kültür alanına önemli katkılarda bulunmuş toplumbilimci Ziya Gökalp, kültürü hars olarak adlandırmaktadır. Gökalp (2014: 46) harsı ise, “bir toplumun dini, ahlaki, hukuki, entelektüel, estetik, lisani, iktisadi ve teknik hayatlarının ahenkli bir bütünü” olarak tanımlamıştır. Yazar’a göre hars bu özelliğı ile medeniyete benzemektedir. Bütün bu sosyal alanları içeren medeniyetle, harsın benzerliğı ise bu noktada sona ermektedir. Toplumı meydana getiren fertlerin iradesiyle meydana gelen medeniyetin aksine hars, doğal bir şekilde, kendiliğinden oluşmaktadır. Bu anlamda medeniyet başka milletlerden taklit yoluyla alınan bilgiler olurken, hars herhangi bir usulle yapılmadan, başka milletlerden taklit yoluyla alınmayan milletin kendiliğinden geliştirip, içselleştirdiğı duygulardır.

Ziya Gökalp'e göre harsın bu özelliği onu medeniyetten üstün kılmaktadır. Gökalp'e (2014: 58) göre harsı yüksek milletler, medeniyet bakımından ileri fakat harsı zayıf milletlere her zaman üstün gelecektir. Ziya Gökalp'in kültür ile ilgili düşüncelerinden anlaşılacağı üzere bir milleti millet yapan medeniyeti, ırkı veya siyasi düşüncesi değil harsı yani kültürüdür. Toplumdaki bireylerde uyanan heyecanın da, onları yeri geldiğinde canlarını vermekten alıkoymayan motivasyonun da kaynağı harsın gücüdür.

Toplumunu meydana getiren bireyler tarafından ortak olarak paylaşılan kültürün bireyler için önemi, balık ve su ilişkisine benzetilebilir. Kişiler kendilerinkinden farklı bir kültüre girdikleri zaman, kendi kültürlerinin önemini anlamaktadırlar. Ziya Gökalp'a (2016: 47) göre, kültürümüzü meydana getiren duygularımızı nereden alıyorsak birincil olarak orada yaşamak isteriz, bu sebepten dolayı başka bir toplumda refah içinde yaşamamız mümkün olsa da kendi kültürümüzdeki fakirliği bu refaha tercih ederiz.

Bireyler kendi kültürlerinde, kendileri ile ortak duyguları paylaşan kişiler ile güvenli ve rahat bir şekilde yaşasalar da kimi zaman iş, kimi zamanda da eğitim gibi sebeplerden dolayı başka toplumlara giriş yapmak zorunda kalmaktadırlar. Bireyin yabancı bir ortamda, ortak duygular paylaşmadığı kişilerle yaşadığı bu temas hiç şüphe yok ki kendisinde olumsuz duygular meydana getirecektir. Bu yüzden kültürel temasın, bireyde olumsuz duygular yaratacağına inanılan kültürel şok ile başlayacağına inanılması şaşırtıcı değildir.

2.2 KÜLTÜREL ŞOK

Kültürlerarası geçişle ilgili yapılmış ilk çalışmalar, daha çok batı ülkelerine göç etmiş göçmenlerin akıl sağlığı ile ilgilenen klinik çalışmalardır (Furnham ve Bochner; 1986 akt Ward ve diğerleri, 2005: 71) Çalışmaların temelini, kültürel temasın bireylerde olumsuz duygular yaratan bir deneyim olduğu düşüncesi oluşturmuştur (Ward ve diğerleri 2005: 33). Bu yaklaşıma göre, başka bir kültür ile temas eden birey mutlaka psikolojik ve sosyal olarak zorlandığı bir "şok" süreci

geçirecektir. Bu bağlamda kültürel şok kelimesini ilk kullanan Amerikalı antropolog Kalervo Oberg'dir (Searle ve Ward, 1990: 450).

1954 yılında yazdığı makalesinde Oberg kültürel şoku, yeni bir kültüre girildiğinde aşına olunan bütün toplumsal işaretlerin kaybolmasıyla duyulan endişenin tetiklediği bir rahatsızlık olarak tanımlamıştır. Büyürken edindiğimiz, tıpkı konuştuğumuz dil ve inançlarımız gibi kültürümüzün bir parçası olan bu işaretler; kelimeler, jest ve mimikler, gelenek ve normlarımız olabilmektedir. Oberg'e (1954: 1) göre kişiler farkında olmasa da psikolojik sıhhatleri bu işaretler sistemine dayanmaktadır. Yeni bir kültüre girdiğinde bütün bu aşına olduğu işaretleri kaybeden birey, hüsrana ve kaygı gibi duygular yaşayıp, içinde bulunduğu yeni kültüre karşı düşmanca duygular geliştirebilmektedir.

Oberg'e (1954: 2) göre kültürel şokun belirtileri; aşırı derecede titizlik, dalgınlık, çaresizlik hissi, basit problemlerden kaynaklanan öfke, eve karşı hissedilen yoğun özlem ve bulunulan toplumun dilini öğrenmeyi ret etmek olabilmektedir.

2.2.1 Kültürel Şokun Aşamaları

Oberg (1954), kültürel şokun 4 basamaktan meydana geldiğini iddia etmiştir. Bunlar; *balayı dönemi*, *kriz dönemi*, *iyileşme dönemi*, *uyum veya kültürlenme dönemi*dir.

2.2.1.1 Balayı dönemi

Kişiler girdikleri yeni kültürden etkilenmekte, yeni kültüre karşı merak duymakta, kısacası kişi yeni kültürel ortamda keyifli vakit geçirmektedir. Kişinin yeni kültür ortamıyla gerçek anlamda iletişime geçmesine bağlı olarak, balayı dönemi bir kaç haftadan, 6 aya kadar sürebilmektedir. Dönemde hissedilen duygular; coşku, pozitif beklentiler, yeni kültürü idealleştirme ve hayranlıktır.

2.2.1.2 Kriz dönemi

Kriz döneminin en belirgin özelliği, bireyin yeni kültüre adapte olmaya çalışırken yaşadığı zorluklar neticesinde, ev sahibi kültüre karşı düşmanca duygular geliştirmesidir. Kriz dönemi, yeni kültüre ayak basılmasıyla başlayabildiği gibi,

kültürel temasın ilerleyen aşamalarında da ortaya çıkabilmektedir. Kriz döneminde bulunan birey yetersizlik, çaresizlik, memleket hasreti, öfke ve kaygı gibi duygular yaşamaktadır. Basit şeyler kişi için dayanılmaz hale gelmiştir. Kişi memleketine karşı hasret çekmektedir. Geldiği ülke ile ilgili her şey, birey için cazip haldedir. Birey, kendi hemşerileri ile vakit geçirmeye başlar ve bulunduğu ülkenin dilini öğrenmeyi ret edebilir. Bu dönemi atlatan birey yeni kültürde kalmaya devam eder, eğer dönem atlatılmazsa kişinin eve geri dönüşüyle sonuçlanır.

2.2.1.3 İyileşme dönemi

Girilen kültürün dilini öğrenip, yeni kültürde kendi başına günlük ihtiyaçlarını karşılamaya başlayan birey bu döneme girmiş olur. Bu dönemde birey, kültüre tamamı ile uyum sağlayamamıştır. Kişi hala adaptasyon ile ilgili sıkıntılar çekmektedir. Dönemin bir diğer özelliği ise bireyin kendi kültürünü diğer kültürden üstün görmesidir.

2.2.1.4 Uyum

Kişi yeni kültürün adetlerini kabul etmiştir. Bu dönemde de gerginliklerle karşılaşılrsa da birey, yeni kültürün yemeklerini, adet ve alışkanlıklarını kabul etmekle kalmaz, onlardan keyif almaya da başlar (Oberg, 1954).

Bahsedilen aşamalar ardışık ve döngüseldir. Kişi, kültürlenmeden kaynaklı sorunlarla karşılaştıkça, kriz döneminden uyuma yükselme tekrar eder. Birey çift kültürlü olduğu zaman ancak gerçek ve kalıcı bir uyumdan bahsetmek mümkündür (Winkelman 1994: 122).

2.3 LYSGAARD'IN –U- EĞRİSİ

Kültürel şokun zaman içinde nasıl bir yol izleyeceği ile ilgili yapılmış araştırmalardan bir tanesi Norveçli sosyolog Sverre Lysgaard'ın çalışmasıdır. 1955 yılında Amerika'ya Fulbright bursuyla giden bursiyerler ile yaptığı çalışmada araştırmacı, Oberg'in kültürel şokun aşamaları ile yaptığı sınıflandırmasına benzer sonuçlar bulmuştur.

Lysgaard, adaptasyonun zaman içinde nasıl değişiklik gösterdiğini anlamak için bursiyerleri Amerika'da kalış sürelerine göre 3 gruba ayırmıştır; 1. grup 6 ay ve daha az, 2. grup 6 ile 18 ay arası, 3. grupta 18 aydan fazla.

Toplam 200 kişiden oluşan bursiyerlerin tamamı ile yapılan görüşmeler sonunda, 1. ve 3. gruptakilerin Amerika'ya adaptasyonlarının daha başarılı olduğu bulunmuştur. Araştırmada, Amerika'da 6 ile 18 ay arasında kalanların, diğer gruptakilere göre buldukları ülkeye daha az adapte oldukları görülmüştür. Araştırmacı, elde ettiği bulgura dayanarak uyumun "U" şeklinde bir grafik izlediğini öne sürmüştür.

Oberg (1954) ile paralel olarak Lysgaard (1955) da, bireyin kültürel uyumunun kültürel temasın ilk aşamalarında yüksek olduğunu, daha sonra bireyin 'Kriz' dönemine girdiğini, en sonunda kültüre tekrar adapte olduğunu iddia etmiştir.

Lysgaard' a (1955: 50) göre, kültürel temasın başlangıcında, bireyin adaptasyonunun yüksek olmasının 2 nedeni vardır: İlki, Oberg'in düşünceleri ile paralel olarak, yeni ve bilinmeyene karşı duyulan heyecan ve merak; ikincisi ise ilk aşamalarda kurulan ilişkilerin, derinlik gerektirmeyen yüzeysel ilişkiler olmasıdır.

Kültürel şokun zaman içinde nasıl bir yol izlediği ile ilgili yapılan son araştırmalar (Brown ve Holloway, 2008; Savicki ve diğerleri, 2008; Ward ve Kennedy, 1999; Ying, 2005) kültürel şokun her zaman "U" şeklinde bir grafik izlemediğini göstermesine rağmen, Lysgaard'ın "U" eğrisi teoremi 30 yılı aşkın süredir kültürel adaptasyonun merkezinde kalmayı başarmıştır (Ward ve diğerleri, 2005: 83). Bunun sebeplerinden bir tanesi U eğrisi teoreminin akla yatkınlığıdır. İnsanlar turist olarak yabancı bir kültüre girdikleri zaman, temasın ilk aşamalarında ister istemez yeni kültürden etkilenmekte, yeni olanın verdiği heyecanla olumlu duygular yaşamaktadırlar. Oysaki kişiler yeni bir kültüre her zaman turist olarak girmemekte, özellikle son zamanlarda İş ve eğitim gibi sebeplerden dolayı da kültürel geçişler yapmaktadırlar. Buda onların yeni kültürden beklentilerini değiştirmektedir.

Yeni kültüre eğlence amaçlı giren turistler, yeni kültürde kısa süreli duracaklarından, öğrenciler gibi ev sahibi kültürün dilini öğrenmek ve ev sahibi kültüre uyum sağlamak zorunda değillerdir. Öğrenciler ise hem kendilerinden beklenen akademik başarıyı yakalamak hem de ev sahibi kültürün kişi ve kuruluşlarıyla iyi ilişkiler kurarak, hayatlarını göreceli olarak uzun bir süre yeni bir kültür ortamında geçirmek

zorundadırlar. Hiç kuşkusuz bu onların yeni kültüre bakışını değiştirmekte, yaşadıkları stresi artırmaktadır (Babiker ve diğerleri, 1980; Church, 1982; Mori, 2000; Ward ve diğerleri, 2005).

2.4 KÜLTÜREL UYUMUN TANIMI

Yeni bir kültüre giren bireyin, girdiği toplumda etkin bir şekilde var olabilmesi için yeni topluma psikolojik ve sosyal olarak uyum sağlaması gerekmektedir. Kişinin yeni girdiği toplumda yaşayacağı kültürel uyumsuzluk, bireyin mutsuzluğuna, hatta kişinin, girdiği toplumu erken terk etmesine sebebiyet verebilmektedir (Black ve Stephens, 1989). Oberg'e (1954) göre kişinin kültürel şoktan kurtulması, kültürel uyum yoluyla mümkün olmaktadır. Ward ve Kennedy'e (1999) göre ise bireyin yeni kültüre adaptasyonu, kişinin yeni toplumda memnuniyeti ve mutluluğunun yanında, yeni kültürde herhangi bir problemle karşılaşmadan sosyal olarak var olması açısından da önemlidir.

Bahsedilen araştırmalardan anlaşılacağı üzere, yeni bir kültüre giren bireyin, yeni kültürel ortamda sağlıklı bir şekilde var olabilmesi, kültürel uyum gerçekleştirmediği takdirde pek de mümkün görünmemektedir. Bu bağlamda araştırmacılar, kişinin yeni kültürel ortamda psikolojik olarak sağlıklı, sosyal bir şekilde var olabilmesi için önemli olan kültürel uyumun tanımını yapmaya çalışmışlardır. Yang, Noels ve Samumure (2005: 488) kültürel uyumu; kişinin doğup ve büyüdüğü toplumdaki, girdiği yeni topluma fiziksel yolculuğu ile birlikte, kişinin düşünce, davranış ve hislerinde değişiklik meydana getiren psikolojik bir yolculuk olarak tanımlamışlardır. Berry'e (1997: 13) göre ise uyum, çevresel şartlar neticesinde bireylerde ve gruplarda meydana gelen değişikliklerdir. Berry'e (1997: 13) göre, kültürel uyum kısa ve uzun süreli olabildiği gibi, pozitif ve negatifde olabilmektedir. Kişi, yeni toplumda geçireceği sürenin sonunda mutlaka yeni topluma uyum sağlayacaktır. Bu uyum kişinin girdiği toplumda herhangi bir sorunla karşılaşmadan yaşaması olabildiği gibi (pozitif uyum), yeni toplumu erken terk etmesi şeklinde de olabilmektedir (negatif uyum). Berry'nin tanımı doğrultusunda, kişinin yeni girilen

topluma psikolojik ve sosyokültürel olarak uyum sağlaması denildiğinde anlaşılması gereken pozitif uyumdur.

2.5 SOSYOKÜLTÜREL UYUM

Kültürel uyumu meydana getiren boyutlar ile ilgili yapılmış çalışmalardan bir tanesi de Searle ve Ward'un çalışmalarıdır. 1990 yılında Yeni Zelanda'da eğitim gören Malezyalı ve Singapurlu öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmada Searle ve Ward, kültürel uyumu; psikolojik (duygusal) ve sosyokültürel (davranışsal) olmak üzere iki ana boyuta ayırmışlardır.

Psikolojik uyum, kişinin psikolojik sıhhatine ve memnuniyetine karşılık gelirken, sosyokültürel uyum, daha çok kültürlenmiş bireyin gerekli kültürel davranışları öğrenip, girilen topluma sosyal olarak uyum sağlaması anlamına gelmektedir.

Searle ve Ward yaptıkları çalışmalarda uyumun bu iki boyutunun kavram olarak ilişkili olsa da deneysel olarak birbirinden farklı olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Psikolojik ve duygusal sıhhatle tanımlanan psikolojik adaptasyon; *kişilik özellikleri, bireyin yaşamında meydana gelen değişiklikler, stresle başa çıkma ve toplumsal destek* gibi özelliklerden etkilenmektedir.

Girilen toplumla iyi ilişkiler kurmanın önemini vurgulayan sosyokültürel uyum ise kişinin, yeni toplumda sosyal olarak var olabilmesi için gerekli olan davranışları öğrenip, sosyal olarak uyum sağlaması anlamına gelmektedir (Searle ve Ward, 1990; Ward ve Kennedy, 1993, 1994, 1999; Ward ve Deuba, 1999; Ward ve diğerleri, 2005).

2.5.1 Sosyokültürel Uyumu Etkileyen Faktörler

Searle ve Ward (1990) çalışmalarında, sosyokültürel uyumun; *kültürde geçirilen süre, ev sahipleri ile iletişim kurma, kültürel mesafe, dil yeterliliği ve iletişim ve de kültürlenme stratejilerinden* etkilendiğini bulmuşlardır. Sosyokültürel uyumun sayılan faktörlere ilave *yaş ve cinsiyet* gibi değişkenlerden de etkilendiği

düşünülmektedir (Tanaka, Takai, Kohyama ve Fujihara, 1995; Wilson. 2011; Zhao, 2010).

2.6 ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER

İlk örnekleri M.Ö 272 yılına kadar dayanan insanların eğitim amaçlı kültürel geçişleri, özellikle soğuk savaş döneminde gerek ulaşım alanında yaşanan ilerlemelerden, gerek güçlü ülkelerin politik etkinliklerini arttırma arzusundan hız kazanmıştır. Eğitim amaçlı bu geçişlerin ilk başlarda az gelişmiş ülkelerden, gelişmiş batılı ülkelere doğru olduğu görülmektedir. Soğuk savaş döneminde, özellikle az gelişmiş ülkelerdeki jeopolitik etkilerini arttırmak amacıyla, batılı ülkeler tarafından desteklenen uluslararası eğitim, soğuk savaşın sona ermesiyle birlikte başta Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Almanya ve Avustralya olmak üzere batılı ülkeler açısından önemli bir pazar haline gelmiştir (Ward ve diğerleri, 2005).

Unesco'nun 2016 tarihli verilerine göre de uluslararası öğrencilerin en çok tercih ettiği ilk on ülke arasında altı tanesinin gelişmiş batı ülkesi olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Unesco'nun Mart 2016 Verilerine Göre Uluslararası Öğrencilerin En Çok Tercih Ettikleri İlk On Ülke ve Yüzdeler

ÜLKE	YÜZDE
1. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	%19
2. İNGİLTERE	%10
3. AVUSTRALYA	%6
4. FRANSA	%6
5. ALMANYA	%5
6. RUSYA FEDERASYONU	%3
7. JAPONYA	%3
8. KANADA	%3
9. ÇİN	%2
10. İTALYA	%2

(WEB 3, 2016)

Öğrenciler açısından ise eğitim alınan ülkelerin sunduğu iş imkânları, daha iyi bir yerde yaşama ve çalışma fırsatı, öğrencilerin neden eğitim almak için gelişmiş batı ülkelerini tercih ettiklerinin sebebi olmaktadır (WEB 4).

Uluslararası öğrencilerin sayılan ülkelerin ekonomisine katkısı incelendiğinde ise; 2013 senesinde uluslararası eğitimin Amerikan ekonomisine katkısı yaklaşık olarak 24 milyar Amerikan Doları iken, 2014 yılında % 12'lik bir artışla 27 milyar Amerikan Dolar'ına yükselmiştir. 2009 yılında İngiltere'nin yükseköğrenimden elde ettiği kar 12,2 milyar Amerikan Doları olurken, bu rakam 2009 yılında Avustralya için 14 milyar Amerikan Doları olmuştur (Kalkınma Bakanlığı, 2015: 2).

Dış ekonomik ilişkiler kurulunun Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye'nin Konumu isimli raporuna (2013: 13) göre, uluslararası öğrenciler eğitim aldıkları ülkelere ekonomik yönden katkı sağlamalarının yanında, geldikleri ülkelerdeki bilim ve eğitimin gelişmesini, uluslararası rekabetini, ülkenin kültür ve sanatını da olumlu yönde etkilemektedirler.

Hem öğrenci kabul eden ülkeler, hem de öğrencilere sağladığı avantajlar sebebiyle uluslararası eğitime olan ilgi her geçen yıl artmaktadır. İstatistiklere göre tüm dünyada 1999 senesinde 1,3 milyon olan yabancı öğrenci sayısı, 2000 yılında 2,1 milyona, 2015'te ise 5 milyona ulaşmıştır (WEB2). Bu rakamın, 2020 yılında ise 8 milyona ulaşması beklenmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2015: 2).

Bu rakamın artmasında orta ve orta üst gelir seviyesinde meydana gelen gelir artışının ve buna bağlı olarak artan eğitim harcamalarının da etkili olduğunu söylemek mümkündür. 2012'de 4,4 trilyon Dolar olan orta gelir grubunun eğitim harcamalarının 2017'de 6,2 trilyon Dolara çıkacağı düşünülmektedir (WEB 4).

2.7 TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER

Türkiye'nin uluslararası eğitim serüveni 1981 yılında kendi imkânları ile Türkiye'de eğitim görmek isteyen yabancı öğrenciler için yapılan Yabancı Öğrenci Sınavı ile başlamıştır (Kıroğlu, Kesten ve Elma, 2010).

Türkiye'de mevzuatta uluslararası öğrenciler ile ilgili ilk düzenleme ise 1983 yılında 2922 sayılı Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun ile yapılmıştır. Mevzuatta, yabancı öğrencilerle ilgili ilk tanımlama 1985 tarihli Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere ilişkin yönetmelikte verilmiştir. Yönetmeliğe göre, yabancı öğrenci; “ Her derece ve daldaki eğitim kurumlarında öğrenim gören veya Türkçe kurslarına katılan T.C uyruğunda bulunmayan kişi” olarak adlandırılmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2015: 19).

Jeopolitik konumu ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği dağıldıktan sonra bağımsızlığını kazanan Türki Cumhuriyetlerle olan kültürel yakınlığı sebebi ile uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye gösterdiği ilgi zaman içinde hız kazanmıştır

(Kıroğlu ve diğerleri, 2010: 26). Rakam verilecek olursa, Tőrkiye’de eğitim goren uluslararası oğrencilerin sayısı 1983’te 5,378 iken, 1990’da 7.661’e, 2000’de 16,656’ya, 2012’de 43.000’e ulaşmıştır (Çetinsaya, 2014: 151). Unesco’nun 2016 Mart ayı verileri itibarı ile Tőrkiye’de yőkseköđretim alanında eğitim goren 54,387 uluslararası oğrenci bulunmaktadır.

Son yıllarda ölkemizde yaşanan üniversite sayısındaki artış, yőkseköđretimde uluslararasılaşma politikası ve Tőrkiye’nin politik alanda artan etkinliği uluslararası oğrencilerin ölkemize gösterdiği ilginin artmasının başlıca sebepleri olmuştur (Kalkınma Bakanlığı 2015: 3).

2010 yılına kadar dalgalı bir seyir izleyen Tőrkiye’deki uluslararası oğrencilerin toplam sayısı, asıl artışı 2010 yılından sonra göstermiştir. Bunun yaşanmasında 2010 yılında, merkezi ve zorunlu YÖS sınavının kaldırılmasının etkisi büyük olmuştur. YÖS sınavının kaldırılması ile birlikte üniversitelere uluslararası oğrenci seçme usulünde esneklik tanınmış, tanınan bu esneklik 2010 yılından itibaren uluslararası oğrencilerin ölkemizi tercihinde gözle görölür bir artış meydana getirmiştir (Çetinsaya, 2014: 152).

Kalkınma Araştırmaları Merkezi Raporuna (2015: 27) göre, ölkemizde eğitim goren yabancı oğrencilerin eğitim aldıkları kurumlar incelendiğinde ise Tőrkiye’de eğitim goren uluslararası oğrencilerin en fazla bulunduğu yirmi üniversiteden 17 tanesinin devlet üniversitesi olduğu görölmektedir. 2013- 2014 eğitim-öğretim yılı itibarıyla % 80’i devlet üniversitelerinde %20’si ise vakıf üniversitelerinde eğitimlerini sürdüren uluslararası oğrencilerin yaklaşık %60’ı İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Erzurum gibi büyük şehirlerde eğitimlerini sürdürmektedirler.

Yine aynı raporda, Tőrkiye’de eğitim goren uluslararası oğrencilerin en çok rağbet ettiği alanın; % 34’lük bir oranla işletme ve hukuk olmak üzere sosyal alanlar olduğu belirtilmiştir. Bunu %21 ile insani bilimler izlemiştir. % 16’sı mühendislik, mimarlık ve tasarımı seçen uluslararası oğrencilerin, % 14’ü sağlığı, %9 ise fen bilimleri alanında Tőrkiye’de eğitim görmeyi tercih etmişlerdir.

Uluslararası oğrencilerin geldikleri ölkeler göz önüne alındığında ise Tőrkiye’ye en çok oğrenci yollayan ölkelerin Azerbaycan ve Türkmenistan gibi Tőrkiye ile dilsel,

tarihsel veya kültürel yakınlığı olan ülkeler olduğu görülmektedir (Çetinsaya, 2014: 152).

Tablo 2. Unesco 2016 Verilerine Göre Türkiye'ye Yükseköğrenim İçin Öğrenci Yollayan İlk 10 Ülke ve Gönderdiği Öğrenci Sayıları

	ÜLKE	SAYI
1	AZERBAYCAN	6.989
2	TÜRKMENİSTAN	5.887
3	ALMANYA	1.606
4	AFGANİSTAN	1.310
5	ENDONEZYA	1.155
6	BULGARİSTAN	1.150
7	ÜRDÜN	904
8	LAOS	902
9	MYANMAR	864
10	SURİYE	719

(WEB3, 2016)

Uluslararası öğrencilerin genel olarak kendi ülkelerine, kültürel olarak yakın ülkelerde eğitim almayı tercih ettikleri göz önünde bulundurulduğunda görülen tablo şaşırtıcı değildir. Uluslararası öğrencilerin ülke seçiminde özellikle dil önemli bir yer tutmaktadır. Öğrenciler öncelikli olarak kendileri ile ortak bir dili konuşan ülkeleri eğitim almak için tercih etmektedirler (Çetinsaya, 2014: 149). Tablo 2’de görüldüğü üzere Almanya ve Bulgaristan gibi ülkelerden de ülkemize öğrenci gelmektedir.

Sayılan ülkelerdeki Türk nüfusunun yoğunluğu, bu iki ülkenin neden Türkiye'ye en çok öğrenci gönderen ilk 10 ülke arasına girdiğini açıklamaktadır.

Kalkınma Araştırmaları Merkezi'nin (2015: 35) raporuna göre, Çin, Hindistan, Güney Kore, Almanya, Suudi Arabistan gibi yurt dışına en çok öğrenci yollayan ülkelerden Türkiye'ye eğitim almak için az sayıda öğrenci gelmektedir. Yine aynı rapora göre, 2012 yılında Çin ve Hindistan'ın yurt dışına gönderdiği öğrenci sayısı 900 binin üzerindeyken, Bu iki ülkeden Türkiye'ye sadece 308 öğrenci gelmiştir. Böyle bir sonuç hazırlanan rapora göre Türkiye'nin uluslararası eğitim pazarındaki payının oldukça düşük olduğunun göstergesidir.

Unesco'nun 2016 yılı mart ayı verileri incelendiğinde ise yurt dışına 712,157 öğrenci gönderen Çin'den 300 ve 181,872 öğrencisi yurt dışında eğitim gören Hindistan'dan 337 öğrencinin ülkemize eğitim amaçlı geldiği görülmektedir.

Tablo 3. Unesco 2016 Verilerine Göre Yurt Dışına Yükseköğrenim İçin En Çok Öğrenci Yollayan İlk 10 Ülke ve Gönderdiği Öğrenci Sayıları

ÜLKE	SAYI
1 ÇİN	712,157
2 HİNDİSTAN	181,872
3 ALMANYA	119,123
4 GÜNEY KORE	116,842
5 FRANSA	84,059
6 SUUDİ ARABİSTAN	73,548
7 AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	60,292
8 MALEZYA	56,260
9 VIETNAM	53,546
10 NİJERYA	52,066

(WEB3, 2016)

Tablo 3 incelendiğinde, Almanya hariç, yurt dışına en çok öğrenci yollayan ilk on ülkeden hiçbirinin Türkiye'ye öğrenci göndermediği görülmektedir. Almanya'da yaşayan Türk nüfusunun yoğunluğu göz önüne alındığında, ortaya çıkan tablo Kalkınma Araştırmaları Merkezi'nin raporunun bulgularını destekler niteliktedir.

2.8 İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.8.1 Kültürel Şokun Aşamaları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Lysgaard'ın "U" eğrisi teorisi ve Oberg'in öne sürdüğü kültürel şokun aşamaları uzun yıllar kabul görse de alanda yapılmış bazı çalışmalar (Savicki, Adams, Wilde ve Binder, 2008; Ward ve Kennedy, 1999; Ying, 2005) bireyin uyum sürecinin her zaman "U" şeklinde bir yol izlemediğini göstermiştir.

Yeni Zelanda'da bulunan Malezyalı ve Singapurlu üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmada, sosyokültürel uyum ile ilgili problemlerin, temasın ilk aşmalarında daha yüksek olduğu, daha sonra bu tarz sorunların giderek azaldığı bulunmuştur (Ward ve Kennedy, 1999).

Benzer sonuçlar, Ward, Okura, Kennedy ve Kojima tarafından yapılan başka bir araştırmada da görülmüştür. Katılımcı öğrencilere, Ward ve Kennedy (1999) tarafından geliştirilmiş sosyokültürel uyum ölçeğinin 20 maddelik bir versiyonu çeşitli zaman aralıklarıyla dört defa uygulanmıştır. İlki Yeni Zelanda'ya vardıkları ilk 24 saat içinde, ikincisi vardıktan 4 ay sonra, üçüncü 6 ay sonra, sonuncusu da öğrencilerin vardıkları andan 12 ay sonra. Araştırmanın sonunda, öğrencilerin sosyal anlamda en çok zorluğu Yeni Zelanda'ya vardıkları ilk 24 saat içinde yaşadığı görülmüştür. Diğer sürelerde ise herhangi bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır (Ward ve diğerleri, 1998).

Ying'in (2005) çalışmasından da benzer sonuçlar çıkmıştır. Tayvan'da eğitimlerini sürdüren uluslararası öğrencilerle yapılan 2 senelik boylamsal araştırmada, en çok akademik alanda zorlandıkları tespit edilen öğrencilerin, Lysgaard'ın U eğrisi kavramının aksine, kültürlenme süreci zarfında zorlanmayı en çok kültürel temasın başında yaşadıkları tespit edilmiştir. Çalışmada, öğrencilerin stres seviyelerinde zaman içinde kademeli olarak bir azalma olduğu bulunmuştur. Yapılan araştırmada, özellikle üniversitedeki ilk senelerinden sonra, öğrencilerin karşılaştıkları sorunlarda ciddi bir düşüş gözlemlenmiştir. Lysgaard çalışmasında, yeni bir kültüre giren bireyin temasın başlarında yeni topluma karşı hayranlık ve merak duyacağını iddia etmiştir. Ying'e göre, gelişen iletişim araçlarıyla birlikte artan kültürlerarası

farkındalık ve bilgi sebebiyle, kültürlenene bireylerde bu tarz duyguların yaşanması artık mümkün değildir.

Savicki, Adams, Wilde ve Binder'in 2008 tarihli araştırması da yukarıda sayılan çalışmalara benzer sonuçlar vermiştir. Çalışmada, kültürlenene bireylerin en büyük zorluğu kültürel temasın başlarında yaşadıkları görülmüştür. Araştırmacılara göre, kültürel temasın ilk aşamaları kültürlenene bireyler için psikolojik olarak zorlayıcı olmaktadır. İlk giriş dönemini atlatan bireyin yaşadığı stres, yeni girilen topluma uyum sağlandıkça azalacaktır. Çalışmaya göre, temasın ilk başlarında kültürlenene bireyin yeni topluma uyum sağlamak için göstereceği yoğun çaba, temasın ilerleyen aşamalarında yerini, yeni girilen toplumda yaşamayı takdir duygularına bırakacaktır. Birey, bu safhalarda da uyum sorunlarıyla karşılaşsa da karşılaştığı sorunlar birey için eskisi kadar sarsıcı olmamaktadır. Buna bağlı olarak hissedeceği kaygı düzeyi de göreceli olarak daha az olacaktır.

Uluslararası öğrencilerle yapılan başka bir çalışma, 2008 tarihinde Brown ve Holloway tarafından İngiltere'de eğitim gören uluslararası öğrencilerle yapılmıştır. Brown ve Holloway araştırmalarında, Lysgaard ve Oberg'in bulgularına benzer olarak, öğrencilerin kültürel temasın ilk başlarında yeni kültüre karşı merak ve hayranlık gibi pozitif duygular taşıdıklarını ancak, hissettikleri yalnızlık, depresyon, korku gibi kültürel şokla özleştirilen duyguların, hissedilen olumlu duygulara ağır geldiğini tespit etmişlerdir. Araştırmaya göre, öğrencilerin kültürel temasın başlarında hissettiği duygu strestir. Araştırmada, geçen zamanla birlikte öğrencilerin kültürlenmeye bağlı stres seviyelerinde gözle görülür bir azalma olduğu bulunmuştur.

2.8.2 Kültürel Uyum ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Kültürel uyumun tanımı ile ilgili yapılmış çalışmalarda dikkati çeken bir başka konu ise kültürel uyumu meydana getiren boyutlardır (Black ve Stephens, 1989; Hammer ve diğerleri, 1979; Kim 1978; Mendenhall ve Oddou 1985). Bahsedilen çalışmalara göre, kültürel uyum tek bir tanımdan ziyade; *iletişimsel uyum*, *iş uyumu*; *akademik uyum* ve *psikolojik uyum* gibi birden fazla boyuttan meydana gelen bir olgudur.

Kültürel uyumu meydana getiren boyutlar incelendiğinde ise, yeni kültürü meydana getiren bireylerle kurulacak iletişimin ve buna bağlı olarak dil yeterliliğinin önemi ortaya çıkmaktadır. Kültürel uyumu meydana getiren boyutlar ile ilgili yapılan çalışmalarında (Black ve Stephens, 1989; Hammer ve diğerleri, 1979; Rubens ve Kealey, 1979) iletişim, sosyokültürel uyumu meydana getiren boyutlardan bir tanesi olarak ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmalardan bir tanesi Hammer ve diğerleri'nin (1979) çalışmasıdır. Araştırmacılar, kültürel uyum ve kültürlerarası yeterlilik ile ilgili yaptıkları çalışmalarında, bireyleri girilen kültürde daha etkili hale getirecek 24 tane beceri tespit etmişlerdir. Araştırmanın sonunda, bireyleri yeni girilen kültür ortamında daha etkin hale getireceğine inanılan 24 madde, keşfedici faktör analizine tabi tutulmuş ve *psikolojik stresle baş edebilme, etkin bir şekilde iletişim kurabilme ve kişilerarası iletişim kurabilme* olmak üzere 3 boyut ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın sonucuna göre, sayılan üç alanda başarılı olan ve sayılan alanlarda gerekli becerilere sahip olan bireyler, yeni girilen kültürel ortamda daha başarılı olmaktadır. Araştırmaya göre, değişim neticesinde meydana gelen stresle başarılı bir şekilde başa çıkabilen ve yeni kültürde hem bireysel hem de toplumsal ilişkiler kurabilen bireyler, yeni girilen kültüre daha iyi adapte olacaklar ve bu ortamda daha etkili bir şekilde var olacaklardır. Çalışmadan elde edilen sonuç, iletişim ve dolaylı olarak dil becerisinin kültürel uyum açısından önemini ortaya koymaktadır.

Rubens ve Kealey'e (1979) göre kültürel uyum; *kültürel şok, psikolojik uyum ve iletişimsel yeterlilik* boyutlarından meydana gelmektedir.

Kültürel uyumu boyutlarına ayıran ve sosyokültürel uyumda iletişimin önemini gösteren bir başka çalışmada, Black ve Stephens (1989) tarafından yabancı ülkelerde çalışan kişiler üzerinde yapılmıştır. Araştırmacılar, Japonya, Kore, Tayvan ve Hong Kong'da bulunan Amerikalı çalışanlar ve eşleri üzerinde yaptıkları çalışmalarında kültürel uyumu; *genel uyum, iletişimsel uyum ve iş uyumu* olmak üzere toplam 3 boyuta ayırmışlardır.

Araştırmanın sonunda, genel ve iletişimsel uyum boyutunda başarılı olan kişilerin, görevlendirildikleri ülkeleri erken terk etme isteklerinin düşük olduğu görülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuca göre, bulunduğu ülkenin yaşamına genel anlamda

adapte olan ve o ülkenin vatandaşları ile iletişimde zorluk yaşamayan çalışanlar, buldukları ülkeyi görev süreleri bitmeden terk etme ihtiyacı duymayacaklardır. Araştırmadan çıkan bu sonuç, iletişim ve dilin, uyum sürecindeki etkisini ortaya koymaktadır. Çıkan sonuca göre, girilen ülkenin diline hâkim ve girilen kültürün bireyleri ile etkili bir şekilde iletişim kuran bireyler, yeni kültüre daha kolay uyum sağlamaktadırlar.

2.8.3 Sosyokültürel Uyumu Etkileyen Faktörler ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

2.8.3.1 Kültürlenme stratejileri ile ilgili yapılmış çalışmalar

Berry (1997), kültürel şok yerine, kültürlenmeye bağlı stres terimini kullanmasının yanında, kültürlenme stratejilerini de ileri sürmüştür. Berry'nin kültürlenme stratejilerine göre, kültürlenen birey iki soruyla karşı karşıya kalmaktadır: 1. Kültürel mirasımı sürdürmem mi önemli (kültürel bakım)? Yoksa dominant kültürle ilişki kurmam mı önemli (temas ve katılım)? Kişinin bu sorulara vereceği cevap Berry'e göre dört kültürlenme stratejisini belirlemektedir.

Birey, birinci soruya evet diyorsa ayrılma (separation) stratejisini benimsemiştir. Bu stratejiyi benimseyen birey, hâkim kültürle iletişimden kaçıp, kendi kültürel mirasını devam ettirmek niyetindedir.

Eğer ikinci soruya evet cevabını veriyorsa birey, asimilasyon (assimilation) stratejisini gütmektedir. Asimilasyonda birey için önemli olan kendi kültürel mirasının devamlılığından ziyade, egemen toplumla ilişkiler kurmaktır.

İki soruya da evet cevabının verilmesi bütünleşme (integration) stratejisinin benimsendiği anlamına gelmektedir. Bütünleşme, kültürel mirasını kaybetmeden, dominant kültürle ilişkiler kurmak istendiğinin göstergesidir.

Her iki soruya da hayır denmesi kişinin marjinalleşme (marginalization) stratejisini seçtiğini gösterir. Marjinalleşmede, birey için ne kültürel mirasın devamı, ne de egemen kültürle ilişkiler kurmak önem arz etmektedir.

Berry'e göre, kişinin kültürlenme stratejilerinden herhangi birini seçebilmesi için özgür olması gerekmektedir. Yani ev sahibi toplumun, içine giren bireylere istediği stratejiyi seçme özgürlüğü tanınması gerekmektedir. Özellikle bütünleşme

(integration) için ev sahibi toplumun açık ve kültürel çoğulculuğu destekler nitelikte olması gerekmektedir.

Berry, yaptığı çalışmalar sonucunda kültürlenme stratejileri içinde uyum anlamında en başarılı olanın bütünleşme (integration), en az başarılı olanın ise marjinalleşme (marjinalisation) olduğunu, asimilasyon (assimilation) ve ayrılmanın (separation) ise orta derecede başarılı olduğunu ileri sürmüştür.

Berry'nin kültürlenme stratejilerine göre, girilen kültüre iyi bir şekilde uyum sağlamak için gelen toplumun kültürel kimliğinden tamamen arınıp, girilen toplumun bütün kültürel özelliklerini kayıtsız, şartsız kabul etmek gerekmektedir. Araştırmacıya göre, bu tarz stratejiler benimseyen bireyler girdikleri topluma uyum noktasında zorluk çekmektedirler.

Kişinin içinde doğup büyüdüğü, yıllarını geçirdiği toplumun kültürünü bir anda terk etmesi, kişi için pek te mümkün değildir. Böyle bir davranış bireyin uyumunu zorlaştıracaktır. Bunun yerine, kişinin kendi kültürel kimliğini koruyarak, girdiği toplumun kültürel özelliklerini kendi kültürel kimliğine katması, yeni topluma uyumu için daha iyi olacaktır.

Ward ve Kennedy'nin 1994 tarihinde 23 ayrı ülkede bulunan 178 Yeni Zelandalı orta öğretim öğrencisinin psikolojik adaptasyonu ile ilgili yaptığı çalışması, Berry'in kültürlenme stratejileri ile ilgili bulgularını desteklemektedir. Araştırmacılar, kendilerini kendi kültürleri ile ifade eden bireylerin daha az depresif belirtiler gösterdiğini bulmuşlardır. Aynı zamanda araştırmacılar, kendini ev sahibi kültürle ifade etmenin, öz kimlik benliği zayıf olduğunda, psikolojik adaptasyonu olumsuz yönde etkilediğini tespit etmişlerdir.

Ward ve Deuba (1999) Nepal'de bulunan uluslararası yardım çalışanları ile yaptıkları çalışmalarında, bütünleşme stratejisi benimseyenlerin psikolojik olarak daha başarılı olduklarını bulmuşlardır.

Berry, Phiney, Sam ve Vedder'in 2006 tarihli, genç göçmenlerin kültürlenme ve adaptasyonları ile ilgili çalışmalarından da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Örneklemini, 13-18 yaş arası, 13 ayrı ülkede yaşayan, 26 ayrı farklı kültürel geçmişe sahip 5.336 göçmen ve 2.631 yerel gencin meydana getirdiği araştırmada, bütünleşme stratejisinin psikolojik ve sosyokültürel adaptasyonu desteklediği, her

iki kültüre ait olmama durumun (marjinalleşme) ise adaptasyonun iki boyutunu da zorlaştırdığı ortaya çıkmıştır.

Bütünleşme stratejisinin diğer stratejilerden üstünlüğünü gösteren bir başka çalışmada, Stevens, Masgoret ve Ward tarafından 2007 yılında Yeni Zelanda'ya yerleşen Rus göçmenlerle yapılmıştır. Araştırmada, göçmenlerin uyum anlamında en büyük zorluğu Yeni Zelanda'ya yerleşmelerinin başında yaşadığı görülmüştür. Çalışmada, bu sonuca ilave olarak, bütünleşme stratejisini tercih eden göçmenlerin sosyokültürel uyumlarının, diğer göçmelere göre daha yüksek olduğu da tespit edilmiştir.

Tonsing'in (2014) Hong Kong'da yaşayan birinci ve ikinci kuşak Güney Asyalıların kültürlenme stratejileri ve adaptasyonları arasındaki ilişkiyi ölçen çalışması da Berry'nin bulgularına yakın sonuçlar vermiştir. Araştırmada, birinci kuşak Asyalıların kültürlenme stratejilerinden sırasıyla; bütünleşme, ayrılma, marjinalleşme ve asimilasyon stratejilerini tercih ettikleri görülmüştür. Araştırmada, en çok dikkati çeken nokta ise daha iyi dil becerisine sahip, asimilasyon stratejisini benimseyen ikinci nesil güney Asyalıların, birinci nesil Asyalılara göre daha fazla kültürlenmeye bağlı psikolojik sorunlar yaşadığı tespit edilmesi olmuştur.

Çalışmada, bütünleşme stratejisini benimseyen katılımcıların, daha az sosyokültürel uyum sorunları ile karşılaştıkları görülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, kültürlenme stratejileri içinde bütünleşme stratejisinin, asimilasyon stratejisine olan üstünlüğünü açık bir şekilde ortaya koymuştur. Araştırmadan ortaya çıkan bir başka önemli sonuç ise kültürlenme stratejileri ile sosyokültürel adaptasyon arasındaki ilişkidir. Çalışmanın sonucuna göre, bütünleşme stratejisi güden bireyler, yeni girilen topluma sosyokültürel olarak daha iyi uyum sağlamaktadırlar.

Yukarıda sayılan araştırmalar bireyin seçtiği kültürlenme stratejisi ile kültürel uyumu arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Özellikle bütünleşme stratejisini benimseyen bireyler yeni topluma daha kolay uyum sağlamaktadırlar.

Alanda yapılmış bazı çalışmalar (Cemalcılar ve Fablo, 2008; Demes ve Geeraeret 2014; Noels, Pon, Clements 1996) ise kültürlenme stratejileri ile kültürel uyum arasında herhangi bir ilişki bulamamıştır. Bu çalışmalara göre kültürlenme stratejileri arasında herhangi bir üstünlük bulunmamaktadır.

Noels ve diğeri'nin 1996 tarihli çalışmalarından, Berry'nin bulgularından farklı sonuçlar çıkmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan Kanada'da üniversite eğitimi alan Çinli uluslararası öğrencilere, kendilerini hangi kültürel kimlikle ifade ettikleri sorulduğunda, öğrenciler kendilerini ya Kanadalı ya da Çinli olarak gördüklerini söylemişlerdir. Katılımcıların çok az bir kısmının bütünleşme stratejisini benimsediği yapılan araştırmada gözlemlenmiştir. Çıkan bu sonuca rağmen, öğrencilerin Kanada'ya sosyokültürel uyumlarının yüksek olduğu bulunmuştur.

Benzer bir şekilde Leung'un (2001) araştırmasında da öğrencilerin kültürlenme stratejilerinin, sosyokültürel uyumlarını etkilemediği görülmüştür.

Cemalcılar ve Fablo'nun 2008 yılında Amerika'da eğitim gören 90 uluslararası öğrenci ile yaptıkları çalışma da, Berry'nin bulgularından farklı sonuçlar vermiştir. Araştırmaya göre, Öğrenciler bütünleşme stratejisini benimsese de özellikle psikolojik uyum alanında zorluk yaşamaktadırlar.

Demes ve Geeraert (2014) çalışmasında da bütünleşme stratejisinin diğer stratejilere göre bir üstünlüğünün olmadığı görülmüştür.

2.8.3.2 Kültürel mesafe ile ilgili yapılmış çalışmalar

Kültürel mesafe; iki kültürün dil, din gibi olgular açısından ne kadar benzer ve farklı olduğunu ifade etmektedir (Berry 1997: 23). Yeni bir kültürde yaşamaya başlamak bütün kültürlenmiş bireyler için zorlayıcı bir deneyim olsa da geçiş gerçekleştirilen toplumun, kültürel anlamda gelen topluma göreceli uzaklığı, bireyin yaşayacağı kültürel şokun şiddetini artırmaktadır (Searle ve Ward 1990: 459).

Geldiği kültürde aşına olduğu davranış biçimleri ve toplumsal işaretlerin kaybı kişide olumsuz duygular yaşanmasına sebebiyet verse de girdiği toplumun kendi toplumundan çok daha farklı davranış şekillerine ve dünya görüşüne sahip olması bireyin yeni topluma uyumunu daha fazla zorlaştırmaktadır. Özellikle ev sahibi bireylerle, kültürlenmiş birey arasındaki davranışsal farklılıklarının büyüklüğü, kişinin yeni girdiği toplumda edinmesi gereken kültürel olarak uygun davranışların öğrenilmesini geciktirmektedir. Böyle bir durumda birey, yeni toplumda yaşamasını kolaylaştıracak gerekli davranışları öğrenene kadar, kültürel anlamda kendi zor durumda bırakabilecek davranışlar sergileyebilecektir. Bu tarz bir durum kişinin

yaşayacağı kültürel şokun seviyesini artırmakla beraber, yeni topluma uyumunu da zorlaştırabilmektedir (Searle ve Ward, 1990; Ward ve Kennedy, 1999; Ward ve diğerleri, 2005).

Toplumların kültürel farklılıkları ve arasındaki kültürel mesafe ile ilgili yapılmış araştırmalardan bir tanesi Hofstede'nin (1980) çalışmasıdır. Kültürü; belirli bir çevredeki insanların zihinsel programlaması olarak tanımlayan araştırmacıya göre kültür, kişinin karakteristik bir özelliği olmaktan çok, aynı eğitim ve yaşam tecrübesi tarafından şartlandırılmış bir grup insanı kapsayan ortak bir olgudur. Bir grubun, kabilenin veya bir ulusun kültüründen bahsedildiğinde, bahsedilen kültür, bu insanların ortak olarak paylaştığı zihinsel programlarıdır. Belirli bir gruba ait bu zihinsel programlama, diğer gruplarınkinden farklılık göstermektedir. Araştırmacıya göre, kültürün bu zihinsel programlama boyutunun değişmesi oldukça güçtür. Bu açıdan bakıldığında aynı ülkede yaşayan insanlar farkında olmasalar da bahsedilen zihinsel programlanmalarını yansıtan ortak bir ulusal kimliği paylaşmaktadırlar.

Hollandalı araştırmacı Geert Hofstede 1963 ve 1973 yılları arasında, 40 ülkede faaliyet gösteren Amerika merkezli ulusal bir şirketin 116.000 çalışanı üzerinde yaptığı araştırmasında, ülkeleri 4 kültürel boyuta ayırmıştır:

Güç Mesafesi: Toplumun, ne ölçüye kadar kurum ve organizasyonlarında gücün oransız bir şekilde dağıtılmasını kabul etmesini ifade eder. Kendi içerisinde *geniş güç aralığı* ve *dar güç aralığı* olarak ikiye ayrılır. Güç aralığının geniş olduğu toplumlara ait bireyler otoriteyi sorgulamadan kabul ederler. Otorite sahipleri ulaşılmazdırlar. Güç sahipleri ayrıcalıklara sahiptir. Çok az sayıda birey bağımsız olmalıdır. Geniş güç aralığı doğu toplumlarında daha sık görülmektedir. Dar güç aralığında ise güç sahipleri ulaşılabilir. Toplumu oluşturan herkes eşit haklara sahip olmalıdır. Bu tarz toplumlarda bireyler bağımsızdırlar. Hofstede'ye göre batı toplumlarında dar güç aralığı hâkimdir.

Belirsizlikten Kaçma: Toplumun belirsiz durumlardan ne ölçüde etkilendiğini işaret eder. Bu tarz toplumlarda uyulması gereken yazılı kurallar vardır. Vakit nakittir. Belirsizlikten kaçınmanın yüksek olduğu toplumlar; saldırgan, duygusal, güvenlik arayan ve toleranssızdırlar. Uzak doğu ülkeleri bu gruba girmektedir.

Bireycilik ve Toplulukçuluk: Bireycilik, toplumu oluşturan bireylerin sadece kendilerine veya en yakınlarına karşı sorumluluk sahibi olduğu, gevşek toplumsal yapıyı ima ederken, tam tersi olan toplulukçuluk, bireylerin sadece en yakın akrabalarına değil, ait olduğu gruba da sorumluluk hissettiği, sıkı toplumsal yapıya işaret etmektedir. Kolektivist toplumlarda bireyler, kendilerini sadakatleri karşısında koruyan ailelere ve gruplara doğarlar. Kişinin kurumlara ve organizasyonlara duygusal bağımlılığı vardır. Önemli olan aidiyettir. Bireyci toplumlarda ise birey, toplumsal kurumlara duygusal olarak bağlı değildir. Herkesin özel bir yaşamı ve bağımsız fikri vardır. Otonomi, çeşitlilik ve kişisel finansal bağımsızlık vurgulanmıştır. Kimlik bireye bağlıdır. Araştırmacıya göre, batı toplumları daha çok bireysel yapıdayken, doğu toplumları kolektivist bir yapı göstermektedir.

Erkeksilik ve Kadınlık: Araştırmacının erkeksi özellikler olarak nitelediği; girişkenlik, başkalarını düşünmeme, paranın ve eşyanın elde edilmesi gibi dominant özelliklere toplumun ne kadar değer verdiği, o toplumun erkeksilik mi yoksa kadınlık mı boyutunda olduğunu belirler. Erkeksi kültürlerde, cinsiyete verilen roller kesin çizgilerle ayrılmıştır. Erkekler girişken, kadınlar anaç olmalıdır. Bireyler çalışmak için yaşar. Para ve eşyalar önemlidir. Bağımsızlık ideal olandır. Erkekler toplumu yönetmelidir. Kadınsı kültürlerde ise cinsiyetlere verilen roller daha esnekler. Yaşamın kalitesi önemlidir. Cinsiyetler birine eşit olmalıdır. Dayanışma önemli olandır. Küçük ve yavaş olan güzeldir. Para ve şeylerden ziyade, insanlar ve çevre önemlidir.

Hofstede'nin kültürel sınıflandırmasına göre Türkiye; toplulukçu, geniş güç mesafesine sahip, erkeksi ve belirsizlikten kaçınmanın yüksek olduğu bir toplumdur.

Hofstede'nin sınıflandırmasında en çok dikkati özellikle bireycilik ve toplulukçuluk boyutu çekmiştir. Bunun sebebi, alanda konu ile ilgili yapılmış çalışmaların boyutunun geçerliliğini pek çok kez teyit etmesidir (Ward ve diğerleri 2005: 11).

Bireysel ve toplulukçu kültürlerle ait bireyler kültürel temas neticesinde bir araya geldiklerinde, karşılaşmaya beraberlerinde değişik tutum ve değerler getirmektedirler. Kişilerin zihinsel biçimleri farklılık gösterebildiği gibi özellikle duygularını nasıl ifade ettikleri başta olmak üzere, iletişim stilleri de farklılık gösterebilmektedir. Kişilerin iletişim sırasında, sahip oldukları farklı iletişim

şekillerinden dolayı doğan anlaşmazlık, sıkıntılara ve problemlere sebebiyet verebileceği gibi, yaşanan problemler bireylerin karşılıklı olarak birbirlerini suçlamasına ve birbirlerine karşı ırkçı düşünceler geliştirmesine kadar gidebilmektedir. Kültürlenmiş bireylerin iletişim sırasında yaşayacakları bu tarz sorunlar, yeni topluma uzun süreli adaptasyonlarını olumsuz yönde etkileyecektir (Hammer ve diğerleri, 1979, Ward ve diğerleri, 2005).

Uluslararası öğrenciler ile ilgili yapılan araştırmalarda ise, kolektivist ve geniş güç mesafesine sahip toplumlardan gelen öğrencilerin, dar güç aralığının hâkim olduğu toplumların öğrencilerine göre daha az katılımcı oldukları gözlemlenmiştir. Bireysel toplumlardan gelen öğrenciler öğretmenlere daha fazla soru sorup, sınıf içi tartışmalara katılıp, daha doğrusu sınıf içinde daha fazla ön planda olmayı tercih ederken, toplulukçu kültür öğrencilerinin daha çekimser oldukları, dikkatleri fazla üstlerine çekmemeyi istedikleri gözlemlenmiştir. Toplulukçu kültürden gelen öğrenciler tarafından sergilenen bu tarz bir davranış, çoğu zaman batılı öğretmenler tarafından, öğrencinin ders ile ilgilenmediği olarak yorumlanabilmektedir. Hâlbuki öğrenciler Hofstede'nin zihinsel programlama olarak nitelediği, kendi kültürlerinin ortak davranışını sergilemektedirler. Toplulukçuluk ile yakından ilişkilendirilen güç mesafesinin geniş olduğu ülkelerden gelen, otoritenin sorgulanmaması, öğrencinin sadece öğretmen izin verirse konuşması gerektiği öğretilen bu öğrenciler, kültürel şartlanmalarından dolayı sınıf içinde sessiz durmayı tercih etmektedirler (Hofstede, 1986; Ward ve diğerleri, 2005).

Kültürel mesafenin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisi ile ilgili yapılan bir araştırmada Babiker ve diğerleri (1980), öğrencilerin geldikleri ülkelerin kültürünün, eğitim gördükleri ülkenin kültürüne olan uzaklığının, öğrencilerin akademik başarılarından ziyade psikolojik adaptasyonları üzerinde etkili olduğunu bulmuşlardır. Edinburgh üniversitesinde eğitim gören 134 yabancı öğrenciyle yapılan çalışmada, kültürel mesafenin öğrencilerin akademik başarılarından çok, kaygı düzeyleri ve aldıkları tıbbi yardımların sayısı ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya göre İskoçya'ya kültürel anlamda daha uzak olan Afrika ve Asya ülkelerinden gelen öğrenciler, İskoçya'ya kültürel anlamda daha yakın olan Amerikalı, Avrupalı ve Avustralyalı öğrencilere göre daha fazla kaygı yaşamakta ve

daha fazla tıbbi yardım alma ihtiyacı hissetmektedirler. Çalışma, kültürel mesafenin öğrencilerin akademik başarılarına gözle görülür bir etkisi olmadığını gösterse de öğrencilerin başta psikolojik adaptasyonları olmak üzere, genel anlamda sosyokültürel uyumlarını etkilediği düşünülen kaygı ile ilişkisini gözler önüne sermiştir (Gao ve Gudykunst, 1990).

Kültürel mesafe ile ilgili yapılmış bir başka çalışmada Ward ve Kennedy (1999), Singapur'da bulunan Çinlilerin; Asyalı olmayan Amerikalı, Kanadalı ve Yeni Zelandalılara göre daha az uyum sorunu yaşadıklarını bulmuşlardır. Aynı şekilde araştırmacılar, Yeni Zelanda'da eğitim gören Malezyalı ve Singapurlu öğrencilerin, Singapur'da bulunan Malezyalı öğrencilere göre uyum ile ilgili daha fazla sorunlar bildirdiklerini tespit etmişlerdir.

Suanet ve Vijer (2009) çalışmalarında ise kültürlenmiş bireyin geldiği toplum ile girdiği toplum arasındaki gerçek kültürel mesafeden ziyade algılanan kültürel mesafe üzerinde durmuşlardır. Rusya'da eğitim gören Asyalı, Afrikalı ve Latin Amerikalı uluslararası öğrencilerin algıladıkları kültürel mesafe ile uyum sorunları arasındaki ilişkiyi tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırmada, geldikleri ülke ile Rusya arasında büyük kültürel farklılıklar olduğuna inanan öğrencilerin, Rusya'ya psikolojik adaptasyonlarının düşük olduğu bulunmuştur. Bu tarz öğrencilerin aynı zamanda ev sahibi toplumun öğrencilerinden ziyade kendi ülkelerinden gelen öğrencilerle arkadaşlık yaptıkları ve ev sahibi toplumla iletişimden kaçındıkları görülmüştür.

Algılanan kültürel mesafe ile ilgili yapılmış bir başka çalışmada Demes ve Geeraert (2014) tarafından yapılmıştır. Araştırmacılara göre, kültürel uyum açısından, kültürlenmiş bireyin kendi toplumuyla, girdiği toplum arasında algıladığı kültürel mesafe, en az gerçek kültürel mesafe kadar önem taşımaktadır. Yaptıkları çalışmada araştırmacılar, bireyin algıladığı kültürel mesafe ile psikolojik ve sosyokültürel adaptasyonu arasında negatif bir korelasyon bulmuşlardır. Çalışmaya göre, girdikleri toplumu kendi toplumlarından kültürel olarak uzak gören bireyler, uyumun her iki alanında da başarısız olmaktadır. Aynı zamanda çalışmada, bu tarz bireylerin daha yüksek kaygı ve stres seviyelerine sahip olduğu, kendilerine olan güvenlerinin de daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

2.8.3.3 Dil becerisi ve iletişim ile ilgili yapılmış çalışmalar

Dil becerisi ve iletişimin sosyokültürel uyumu etkileyen bir başka etmen olduğu düşünülmektedir. Masgoret ve Ward'a (akt Simic ve Tanaka, 2010: 206) göre sosyokültürel uyumun özünü özellikle dil becerisi ve iletişimsel yeterlilik oluşturmaktadır. Rubens ve Kealey (1979: 22) kültürel şok ve psikolojik adaptasyondan sonra adaptasyonun 3. boyutunu iletişimsel yeterlilik olarak adlandırmışlardır.

Ward ve Kennedy'e (1993) göre, zayıf dil becerisine sahip bireyler, yeni girilen toplumda dil becerisi yüksek kişilere göre sosyokültürel alanda daha fazla zorluk yaşayacaklardır.

Tanaka ve diğerlerinin (1995) Hiroşima üniversitesinde eğitim alan 237 uluslararası öğrenci ile yapılan çalışması sosyokültürel uyum ve dil becerisi arasında pozitif bir ilişki göstermiştir. Araştırmada, öğrencilerin Japonca yeterlilikleri ne kadar iyiye, Japonya'ya sosyokültürel uyumlarının o ölçüde başarılı olduğu bulunmuştur.

Selmer'in (1995) araştırması da dil becerisi ile uyum arasında kuvvetli bir ilişki olduğunu göstermiştir. Yapılan araştırmada, dil seviyesi iyi olan bireyler adaptasyonun bütün alanlarında, daha düşük dil yeterliliğine sahip bireylerden daha başarılı olmuşlardır.

Huang ve Yongsheng 2011 yılında yaptıkları çalışmalarında, Tayvan'da eğitim gören uluslararası üniversite öğrencilerinin dil yeterlilikleri ile kültürel uyumları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmadan çıkan sonuca göre, öğrencilerin kültürel adaptasyonları ile dil yeterlilikleri arasında pozitif bir ilişki vardır. Araştırmaya göre dil yeterlilikleri yüksek olan öğrenciler Tayvan'a daha iyi uyum sağlamaktadırlar.

Wilson'un 2011'de yayımlanan çalışması sosyokültürel adaptasyonu; *kışisel çabalar ve gayret, basit ihtiyaçlar ve ulaşım ve de toplumsal beceriler* olmak üzere 3 alt ölçüğe ayırmıştır. Çalışmada, İngilizce seviyesini orta veya iyi olarak değerlendiren öğrencilerin sosyokültürel uyumu, İngilizcesini mükemmel olarak değerlendiren öğrencilere göre daha düşük çıkmıştır.

Shi ve Wang'ın (2014) çalışmasında, yabancı ülkelerde çalışan Çinli yöneticilerin yeni kültüre adaptasyon anlamında en büyük zorluğu dil alanında yaşadıkları tespit edilmiştir.

İyi bir dil becerisi, kişinin yeni girdiği topluma uyum sağlaması için önemli olan gündelik işlerini sıkıntı yaşamadan yapabilmesine olanak sağladığı gibi, yeni girilen toplumun bireyleri ile daha sık ve daha anlamlı ilişkiler kurmasına da imkân sağlamaktadır. Ev sahibi toplumun bireyleri ile iyi ilişkiler kuran bireyler, girilen kültür hakkında daha fazla bilgiye sahip olabilmektedirler. Edindiği kültürel bilgiyle, yeni kültürel ortamda nasıl davranacağını hakkında bilgi sahibi olan bireylerin sosyokültürel uyumu yüksek olacaktır (Hammer ve diğerleri, 1979; Mendenhall ve Oddou, 1985; Ward ve Kennedy, 2005).

Lysgaard'a (1955: 50) göre kişiler, kültürel temasın başlarında olmasa da ilerleyen zamanlarda girilen toplumun bireyleri ilişki kurma ve bir gruba girme ihtiyacı hissedeceklerdir. Araştırmacıya göre, dil becerisi yetersiz kişiler özellikle bu aşamada daha fazla zorluk yaşayacaklardır. Kültürel temasın ilerleyen aşamalarında dil yetersizliğinden dolayı ev sahibi toplumun bireyleri ile derin ilişkiler kuramayan kişiler, ev sahibi topluma karşı olumsuz duygular geliştirip, yalnızlık hissedeceklerdir.

Zheng ve Berry'nin (1991) çalışması da, ev sahibi toplumla kurulacak her türlü iletişimin, kişinin yeni kültüre uyumunu kolaylaştıracağını bulmuştur.

Masgoret (2006) çalışmasında, dil becerisi ve iletişim ile sosyokültürel adaptasyon arasında güçlü bir ilişki bulmuştur. İspanya'da İngilizce öğretmenliği yapan 127 İngiliz üniversite öğrencisinin katılımcılarını oluşturduğu çalışmada, ev sahibi toplumun bireyleriyle kurulacak etkili bir iletişimin sosyokültürel adaptasyonu artırdığı tespit edilmiştir. Çalışmada, İspanya'da çalışmayı öncelikli olarak İspanyollarla iletişim kurmak için kabul ettiklerini belirten katılımcılarla, kaldıkları sürenin sonunda ev sahibi toplumla iyi iletişim kurduklarını söyleyen katılımcıların sosyokültürel uyumlarının yüksek seviyede olduğu görülmüştür. Araştırmacıya göre, çıkan bu sonuç ev sahibi toplumun dilini kullanmada kendine güvenin ve ev sahibi toplumun bireyleriyle iletişim kurmada istekli olmanın, bireyin yeni girilen topluma uyum sürecini hızlandırdığını göstermektedir.

Alanda yapılan araştırmalar, çoğu zaman dil yeterliliği ve iletişim ile kültürel adaptasyon arasındaki ilişkinin karşılıklı olduğunu göstermiştir (Masgoret 2006: 312). Buna göre, kişinin dil yeterliliği, girilen kültürün bireyleri ile kuracağı ilişkiler

sayesinde artacaktır. Aynı zamanda kişinin artan dil yeterliliği ile birlikte, ev sahibi toplumu oluşturan kişilerle kuracağı iletişimde sıklaşacak ve bu da bireyin kültürel adaptasyonuna olumlu yönde katkıda bulunacaktır.

J. Gullahorn ve J. Gullahorn (1966) belirli bir seviyenin üstünde dil yeterliliği ile sosyal iletişim arasında karşılıklı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Araştırmacıların yurt dışında eğitim gören 400 Amerikalı öğrenci ile yaptıkları çalışması, artan dil yeterliliğin, ev sahibi toplumla daha fazla ilişkiler kurmaya yardımcı olduğunu göstermiştir. Artan ilişkilerin de bireyin dil kullanımında özgüvenini artırdığı çalışmada tespit edilmiştir.

Dil becerisi ve iletişim arasındaki karşılıklı iletişimi gösteren bir başka çalışmada Noels ve diğerleri tarafından 1996 yılında yapılmıştır. Kanada’da eğitim gören 179 uluslararası Çinli öğrenci ile yapılan çalışmada, İngilizce kullanımında kendi güvenin ev sahibi toplumun vatandaşları ile daha fazla temas kurma ile alakalı olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, aynı zamanda, İngilizce kullanımında özgüveni yüksek olan öğrencilerin, ev sahibi toplumun vatandaşları ile daha nitelikli iletişim kurdukları ve İngilizce konuşurken daha az kaygı taşıdıkları bulunmuştur. Araştırmada, bu tarz öğrencilerin kendilerini ev sahibi toplumun kültürel kimliğiyle daha fazla ifade ettikleri de görülmüştür. Aynı zamanda çalışmada, ev sahibi toplumun dilini kullanmada kendine güvenin, yüksek kendine güven ve düşük stres seviyeleri ile alakalı olup, kişinin kültürel adaptasyonu ile pozitif korelasyon taşıdığı bulunmuştur.

Kişinin, ev sahibi toplumun bireyleriyle kurduğu ilişkiler sadece sosyokültürel uyumunu değil, aynı zamanda psikolojik uyumunu da olumlu yönde etkilemektedir. Ev sahibi bireylerle kurulacak samimi ilişkiler, kişiye sağlayacağı sosyal destek sayesinde, kişinin psikolojik adaptasyonunu olumsuz yönde etkileyen; kaygı, mutsuzluk ve yalnızlık gibi negatif duygulardan korunmasına yardımcı olacaktır. Bireyin psikolojik sıhhati anlamına gelen psikolojik adaptasyonunun yüksek olması, kişinin yeni topluma sosyokültürel uyumuna da kolaylaştıracaktır (Black ve Stephens, 1989; Hammer ve diğerleri, 1979; Masgoret, 2005; Ward ve Kennedy, 1999; Ward ve diğerleri, 2005).

Kalervo Oberg'e (1960: 145) göre, kültürel şoku atlatmak, girilen toplumun bireyleri ile kurulacak iletişim ile mümkündür. Bunun içinde o toplumun dilinin iyi bilinmesi gerekmektedir. Girilen toplumun dilinin öğrenilmesi kişiye yeni kültürün kapılarını açmasının yanında, öz güven kazanmasında yardımcı olacaktır.

Lewthwaite'nin 1997 tarihli Yeni Zelanda'da eğitim gören uluslararası öğrencilerle yaptığı çalışmasında, öğrencilerin yaşadığı yüksek stres seviyeleri ve adaptasyon zorluklarının, iletişimsel problemlerden kaynaklandığı görülmüştür. Lewthwaite'e göre, girilen toplumda meydana gelebilecek yanlış anlaşılmalara başarılı bir şekilde başa çıkabilmede eksiklik ve ev sahibi toplumu oluşturan bireylerle kişisel ilişki kurmada yaşanan zorluklar, uluslararası öğrencilerin adaptasyon süresini uzatmaktadır.

Yang ve diğerleri (2005), kişilik özellikleri ve iletişimsel yeterliliğin, psikolojik ve sosyokültürel uyum üzerindeki etkisi ile ilgili yaptıkları çalışmalarında, İngilizce kullanımında kendine güvenin, ev sahibi kültürle daha iyi ilişkiler kurmayla ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Araştırmada, ev sahibi toplumla iyi iletişim kurabilen öğrencilerin psikolojik adaptasyonlarının yüksek olduğu ve daha az sosyal zorluklarla karşılaştıkları görülmüştür.

Li ve Gasser Amerika'daki Asyalı uluslararası öğrencilerle yaptıkları 2005 tarihli çalışmalarında, öğrencilerin ev sahibi toplumla kurdukları iletişimin, öğrencilerin sosyokültürel adaptasyonlarını artırdığını bulmuşlardır. Araştırmaya göre, yeni girilen toplumu oluşturan kişilerle kurulacak ilişkiler, öğrencilerin sadece sosyokültürel adaptasyonlarını etkilememekte, aynı zamanda psikolojik adaptasyonlarını artırdığına inanılan öz yeterliliğini de geliştirmektedir. Araştırmada, aynı zamanda, öz yeterliliğin, öğrencilerin sosyokültürel uyumlarını da olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Bu sonuca göre, ev sahibi toplumla kurulacak iletişim, bireyin hem sosyokültürel adaptasyonuna hem de psikolojik adaptasyonuna katkıda bulunacaktır.

Amerika'da bulunan yabancı öğrenciler ile ilgili çalışmasında Sümer (2009), İngilizce seviyelerinin iyi olduğuna inanan öğrencilerin, daha az sosyokültürel adaptasyon problemleri yaşadığını tespit etmiştir. Araştırmada, sosyokültürel alanda

problemlere sahip öğrencilerin, daha yüksek depresyon seviyelerine de sahip oldukları görülmüştür.

Tonsing'in 2014 tarihli çalışmasına göre, bireyin dil yeterliliği ne kadar zayıfsa, ev sahibi toplumun bireyleri ile kuracağı ilişki sayısı o ölçüde az olacaktır. Böyle bir durumda birey daha fazla psikolojik sıkıntılar yaşayıp, bireyin özsaygısı azalacaktır. Bunun sonucunda kişi, yeni topluma sosyokültürel olarak daha zor adapte olacaktır.

Dil yeterliliği ve iletişimsel beceriler, öğrencilerin yeni kültüre sosyokültürel uyumlarını kolaylaştırarak, dolaylı yoldan akademik başarılarına da olumlu yönde katkıda bulunmaktadır.

Uluslararası öğrencilerin akademik başarıları ve sosyokültürel uyumları arasındaki ilişki ile ilgili çalışmalarında Westwood ve Barker (1990), ev sahibi toplumun bireyleri ile kurulacak bir iletişimin, uluslararası öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilediğini tespit etmişlerdir. Araştırmaya göre, böyle bir iletişim öğrencilerin akademik başarılarını etkileyeceği gibi, eğitim aldıkları okuldan öğrenim süreleri bitmeden ayrılma olasılığını da azaltacaktır. Araştırmacılara göre, çalışmadan çıkan bu sonuç ev sahibi kültürle kurulan ilişkilerin, bireyin sosyokültürel uyumunu artırdığı düşüncesini desteklemektedir.

Leung'un (2001) çalışmasına göre, akademik başarı hem psikolojik adaptasyona hem de sosyokültürel adaptasyona olumlu yönde etki etmektedir. Aynı şekilde, yeni kültüre uyumda yaşanacak problemler, akademik başarıyı olumsuz yönde etkilemektedirler.

Ward ve Masgoret (2004), Yeni Zelanda'da eğitim gören uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları problemlerle ilgili çalışmalarında, dil yeterliliği yüksek olan öğrencilerin, yerel toplumla daha fazla temas kurduğunu, ev sahibi toplumla kurulan ilişkilerinde başta öğrencilerin akademik başarıları olmak üzere, sosyokültürel adaptasyonlarını olumlu yönde etkilediğini bulmuşlardır.

Yeni Zelanda'da eğitim gören uluslararası öğrencilerin kültürel uyumları ile ilgili çalışan Li ve Campbell'e (2006) göre, öğrencilerin yeni toplumda karşılaştıkları en büyük sorunlardan bir tanesi dil problemidir. Araştırmacılara göre, öğrencilerin dil alanında yaşayacakları sorunlar, öğretmenleri ve sınıf arkadaşlarıyla iletişim kurmalarını engelleyeceği gibi, ev sahibi toplumun bireyleri ile sosyalleşmelerini de

zorlaştıracaktır. Çalışmada, öğrencilerin yeni toplumdaki memnuniyetlerinin büyük ölçüde kültürel uyumları ile ilgili olduğu, öğrenciler yeni topluma ne kadar uyum sağlarsa, akademik başarılarının da o ölçüde yüksek olacağı bulunmuştur.

Kuo ve Roysircar'ın (2006) araştırmasında, öğrencilerin akademik başarılarının yeni kültüre uyumları için önemli bir gösterge olduğunu bulunmuştur.

Simic ve Tanaka (2010), Japonya'da eğitim gören 198 yabancı üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmalarında, sosyokültürel uyumu; *akademik uyum*, *hayatta kalma ve kişilerarası uyum* olmak üzere 3 alt ölçeğe ayırmışlardır. Yapılan çalışmada, Japonca yeterlilikleri göz önüne alındığında, orta ve ileri düzeyde dil becerisine sahip öğrencilerin, düşük dil seviyesine sahip öğrencilere göre sosyokültürel adaptasyonun sayılan 3 alanında da daha başarılı oldukları görülmüştür.

Yukarıda bahsedilen çalışmalar sosyokültürel uyum ile dil yeterliliği ve iletişim arasında pozitif bir korelasyon gösterse de alanda yapılmış kimi araştırmalar farklı sonuçlar vermiştir (Lai, 2010; Myles ve Chaeng, 2003; Şahan, Şahan ve Razi, 2014).

Myles ve Cheng 2003 tarihli çalışmalarında, katılımcı öğrencilerin ev sahibi toplumun bireyleri ile yeterli seviyede iletişim kurmadıklarını tespit etmişlerdir. Buna rağmen çalışmada, öğrencilerin sosyokültürel uyumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacılara göre, görülen sonucun sebebi; öğrencilerin kültürel uyumları için oldukça önemli olan toplumsal bilgiyi kendi vatandaşları ile kurdukları iletişim aracılığı ile almalarıdır.

Lai (2010) Tayvan'da yaşayan yabancı öğretmenlerle yaptığı çalışmasında, öğretmenlerin dil seviyeleri ile Tayvan'a sosyokültürel uyumları arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

Şahan, Şahan ve Razi'nin (2014) Türkiye'de bulunan Amerikalı ve Kanadalı Fulbright bursiyerleri ile yaptıkları çalışmadan da aynı sonuçlar çıkmıştır. Araştırmada, bursiyerlerin Türkçe dil seviyeleri ile Türkiye'ye uyumları arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmacılara göre, İngilizcenin yaygın olarak kullanılan bir dil olması, araştırmanın katılımcılarının, Türkçe kullanım gereksinmelerini azaltmaktadır. Günlük ihtiyaçlarını Türkçe kullanmadan da gideren

katılımcılar, Türk toplumuna uyum sağlamak ve günlük ihtiyaçlarını gidermek için Türkçe dil seviyelerini geliştirme ihtiyacı duymamaktadırlar.

2.8.3.4 Yeni kültürde geçirilen süre ile ilgili yapılmış çalışmalar

Bireyin girdiği toplumda kalacağı sürenin de kültürel uyumuna etki ettiği düşünülmektedir. Bekleneceği üzere, kişi yeni toplumda ne kadar fazla zaman geçirirse girdiği topluma uyumu için önemli olan, toplumsal olarak uygun davranışları öğrenmesi artacaktır.

Kişinin yeni toplumda geçirdiği süre aynı zamanda toplumsal uyumu için önem arz eden dil becerisini geliştirmesinde de etkili olmaktadır (Selmer; 1995; Ying, 1995). Alanda yapılan araştırmalar artan dil yeterliliği ile birlikte, kişilerin sosyokültürel adaptasyonlarının da arttığını göstermiştir (Kim, 1978; Ward ve Kennedy, 1999).

Yukarıda bahsedilen araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda, yeni kültürde geçirilen sürenin, kişinin kültürel uyumuna pozitif yönde katkıda bulunduğunu düşünmemiz mümkündür.

Armes ve Ward (1989) Singapur'da yaşayan yabancılarla yaptıkları çalışmalarında, yeni girilen toplumda geçirilen sürenin, bireyin sosyokültürel adaptasyonunu direkt olarak etkilemediğini ancak yeni girilen kültür hakkında sahip olunan bilgiyi artırdığını tespit etmişlerdir.

Ward ve Kennedy (1993, 1999) çalışmalarında, yeni kültürde geçirilen süre ne kadar uzunsa sosyokültürel adaptasyonun da o ölçüde kolaylaştığını bulmuşlardır.

Tanaka ve diğerleri (1995) araştırmalarında, katılımcıları Japonya'da kalma sürelerine göre; 1 yıldan az, 1 yıldan fazla fakat 2 yıldan az, 2-3 yıl arası ve 3 yıldan fazla olmak üzere 4 gruba ayırmışlardır. Araştırmanın sonunda, Japonya'da kalma süreleri 3 yıldan fazla olan öğrencilerin adaptasyonlarının, diğer gruplara göre daha başarılı olduğu görülmüştür.

Ward ve Masgoret (2004) Yeni Zelanda'da uzun süredir bulunan öğrencilerin sosyokültürel adaptasyonlarının, diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Amerika’da eğitim gören Çinli uluslararası öğrenciler ile yaptığı çalışmasında Ye (2006), Amerika’da uzun süredir bulunan öğrencilerin sosyokültürel uyumlarının, diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Sosyokültürel uyum alanında yapılan bazı çalışmalar (Selmer, 1995; Ying, 1995) ise, yeni kültürde geçirilen süre ile birlikte dil yeterliliğinin arttığını, buna bağlı olarak kişilerin sosyokültürel uyumlarının da kolaylaştığını göstermiştir.

Selmer (1995) çalışmasında, dil yeterlilik ile kültürde geçirilen süre arasında güçlü bir ilişki olduğunu bulmuştur. Çalışmaya göre, birey yeni toplumda ne kadar fazla vakit geçirirse dil seviyesi o ölçüde gelişmekte ve artan dil yeterliliği ile birlikte kişinin yeni kültüre adaptasyonu kolaylaşmaktadır.

Ying (1995), Amerika’da yaşayan Çinli göçmenler ile ilgili yaptığı çalışmasında, Amerika’da uzun süredir yaşayan Çinlilerin, İngilizce yeterliliklerinin zamanla arttığını tespit etmiştir. Araştırmada, aynı zamanda kültürde geçirilen sürenin, dil yeterliliği ile birlikte, ev sahibi toplumla kurulan ilişkilerin de artmasına neden olduğu bulunmuştur.

Masgoret (2005) araştırmasında, kültürde geçirilen süre ile birlikte, kişinin ev sahibi ülkenin dilini kullanmada, kendine olan güveninin arttığını tespit etmiştir. Araştırmada, aynı zamanda, yeni kültürde geçirilen süre ile kişinin sosyokültürel uyumu arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Sayılan çalışmalar kültürel uyum ile kültürde geçirilen süre arasında pozitif bir ilişki olduğunu gösterse de yapılmış kimi araştırmalar (Antonakapolu, 2013; Simic ve Tanaka, 2010; Yang ve diğerleri, 2005; Wilson, 2011; Zhao, 2010) yeni girilen toplumda geçirilen süre ile kültürel uyum arasında herhangi bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Antonakapolu’nun 2013 yılında Yunanistan’da özel bir sosyal bilimler üniversitesinde eğitim gören Amerikalı öğrencilerle yaptığı çalışmasında, öğrencilerin Yunanistan’da geçirdikleri sürenin, kültürel uyumlarına bir etkisinin olmadığı bulunmuştur. Çalışmada, araştırmanın katılımcılarının, Yunanistan’da kalma süreleri ne olursa olsun, sosyokültürel adaptasyonlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Simic ve Tanaka, (2010), Yang ve diğeri, (2005), Wilson (2011) ve Zhao'nun (2010) çalışmalarında da, yabancı kültürde geçirilen sürenin, katılımcıların sosyokültürel uyumlarını herhangi bir şekilde etkilemediği tespit edilmiştir.

2.8.3.5 Yaş ile ilgili yapılmış çalışmalar

Ward ve Kennedy (1999) çalışmalarında, yaşı, sosyokültürel adaptasyonu etkileyen faktörler arasında saymasa da kültürlenmiş bireylerin yaşlarının da adaptasyonlarına etki ettiği düşünülmektedir.

Sam ve Berry'e (1995) göre, kültürlenmeye özellikle erken yaşlarda, zorunlu eğitim yaşı öncesi (6) ile başlayan bireyler, yeni kültüre daha kolay uyum sağlamaktadırlar. Sam ve Berry'nin araştırmasında, yalnızca gençlerin, özellikle ergenlerin kültürlenme sürecinde diğer yaş gruplarına göre daha fazla problem yaşadıkları tespit edilmiştir. Araştırmacılara göre, ergenlik dönemindeki bireylerin kültürlenme sırasında yaşadığı problemler, kültürlenmeden kaynaklı problemler olabildiği gibi, bireyin içinde bulunduğu yaş grubuna özgü problemler de olabilmektedir.

Poyrazlı, Abona, Bullington ve Pisecco, (2001), Amerika'da eğitim gören Türk öğrencilerle yaptıkları araştırmalarında, genç öğrencilerin sosyokültürel adaptasyonlarının, yaşça büyük öğrencilere göre daha iyi olduğunu bulmuşlardır.

Tanaka ve diğeri (1995) araştırması ise, farklı olarak, yaşça büyük olan öğrencilerin kültürel uyumlarının, genç öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermiştir.

Ye'nin (2006) araştırmasından da, yaşça büyük olan öğrencilerin sosyokültürel uyumlarının, daha iyi olduğu sonucu çıkmıştır.

Zhao'nun 2010 yılında, Amerika'da eğitim gören yabancı öğrencilerle yaptığı çalışmasının sonucu göre, yaşlı öğrenciler, genç öğrencilere göre Amerika'ya daha kolay adapte olmaktadır.

Gullahorn ve Gullahorn'nun (1966) araştırmasının sonuçları ise karışıktır. Araştırmanın sonucuna göre, genç öğrenciler ev sahibi toplumun bireyleri ile daha fazla iletişim kurmasına rağmen, yaşça büyük öğrenciler akademik olarak daha başarılı olmaktadır.

Cybthia Leung (2001) araştırması da Gullahorn ve Gullahorn'nun çalışmasının sonuçlarına benzer sonuçlar vermiştir. Araştırmada, yaşça büyük olan göçmen öğrencilerin yeni kültüre akademik adaptasyonlarının, genç öğrencilere göre daha iyi olduğu bulunmuştur.

Yang ve diğerleri'nin (2005) araştırmasında, öğrencilerin yaşının sosyokültürel adaptasyonlarına herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

2.8.3.6 Cinsiyet ile ilgil yapılmış çalışmalar

Cinsiyetin de sosyokültürel adaptasyon sürecine etki ettiği düşünülmektedir. Alanda yapılan bazı araştırmalar (Sam ve Berry,1995; Tonsing 2014; Wang, 2009; Armes ve Ward, 1989; Wilson, 2011; Zhao, 2010) kadınların sosyokültürel adaptasyonlarının, erkeklere nazaran daha düşük olduğunu göstermiştir. Kadınların özellikle psikolojik adaptasyon alanında daha fazla sorunla karşı karşıya geldikleri düşünülmektedir. Kadınların kültürel uyumda yaşayacağı zorluklar buldukları topluma göre değişiklik gösterebilmektedir. Kimi toplumlar kadınların uyumu için ekstra zorluk çıkarmaktadırlar (Mendenhall ve Oddou, 1985).

Armes ve Ward'un (1989) çalışması, adaptasyon anlamında cinsiyetler arasında dikkate değer herhangi bir farkın olmadığını gösterse de araştırmada, katılımcı kadınların yeni toplumda yaşarken, erkeklere nazaran daha fazla çaresizlik hissi yaşadıkları bulunmuştur.

Sam ve Berry 1995 yılında Norveç'te yaşayan genç göçmenlerle yaptıkları çalışmalarında, kızların erkeklere nazaran kültürel uyum noktasında daha fazla problem yaşadıklarını bulmuşlardır.

Wang'ın 2009 yılında Amerika'da eğitim gören lisansüstü öğrencilerle yaptığı çalışma, esnekliğin, öğrencilerin adaptasyonlarını olumlu yönde etkilediğini, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre kültürel anlamda daha esnek ve adaptasyon anlamında daha başarılı olduğunu göstermiştir.

Zhao'nun 2010 yılındaki araştırmasında, Amerika'da eğitim gören yabancı kız öğrencilerin, Amerika'ya uyumda, erkek öğrencilere göre daha fazla zorlandıkları tespit edilmiştir.

Amerika’da eğitim gören yabancı üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir çalışma da aynı sonuçları vermiştir. Araştırmada, kız öğrencilerin, sosyokültürel adaptasyonlarının, erkek öğrencilere nazaran daha kötü olduğu görülmüştür (Wilson, 2011).

Tonsing’in (2014) göçmenlerle yaptığı çalışması da erkelerin kadınlara oranla, girilen topluma daha kolay uyum sağladıklarını göstermiştir.

Sayılan araştırmalar kadınların kültürel uyumlarının göreceli olarak erkeklere göre daha düşük olduğunu işaret etse de yapılan bazı araştırmalar (Leung, 2001; Li ve Gasser, 2005) cinsiyetin, kişilerin sosyokültürel uyumuna herhangi bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Leung (2001) çalışmasında, cinsiyetin adaptasyonun ne psikolojik ne de sosyokültürel boyutuna etki etmediği bulunmuştur.

Li ve Gasser’in 2005 tarihli çalışması da Leung’un çalışması ile aynı sonuçları vermiştir. Araştırmada, cinsiyetin sosyokültürel uyuma bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Berry ve diğerleri’nin 2006 tarihli çalışmasının sonuçları ise karışıktır. Araştırmada, genç erkelerin psikolojik adaptasyonlarının kızlara göre daha iyi olduğu görülse de sosyokültürel adaptasyonlarının kızlara göre daha kötü olduğu bulunmuştur.

Lai’nin 2010 tarihli araştırmasından çıkan sonuçlar, Berry ve diğerlerinin (2006) araştırmasının sonuçlarına benzerlik göstermektedir. Tayvan’da çalışan, geneli Amerikalı ve Kanadalılardan oluşan İngilizce öğretmenlerinin kültürlerarası hassaslıkları ile ilgili çalışmasında Lai, kadın öğretmenlerin, sosyokültürel uyumlarının erkek öğretmenlere göre daha iyi olduğunu bulmuştur.

2.8.4 Uluslararası Öğrenciler ile ilgil yapılmış çalışmalar

2.8.4.1 Türkiye’de Eğitim Alan Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’yi Tercih Nedenleri

Türkiye’de bulunan uluslararası öğrenciler ile ilgili yapılmış çalışmalardan bir tanesi, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı tarafından 2012 yılında yayımlanmış, Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler isimli

rapordur. Rapora (2012: 125) göre, yabancı öğrencilerin Türkiye'yi eğitim almak için tercih etmesinin 5 ana sebebi bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla; *eğitim kalitesi, eğitim ve yaşamın maliyeti, öğrencilere verilen burslar, Türkiye'deki kültürel yapı ve öğrencilerin geldikleri ülkelerdeki Türk çalışanların tavsiyeleridir.*

Hazırlanan rapora (2015: 126) göre, öğrencilerin Türkiye'de alacakları eğitimin kalitesine olan inançları Türkiye'yi tercih etme nedenlerinin başında gelmektedir.

Türkiye'nin muadili olan ülkelere göre *ucuzluğu* öğrencilerin Türkiye'yi tercihlerinde etkili olmaktadır. Araştırmadaki öğrenciler, Türkiye'deki yaşamın ve eğitimin maliyetinin kendi ülkelerine göre yüksek olsa da Türkiye'nin alternatifi olan ülkelere göre daha ucuz olduğunu belirtmişlerdir.

Türkiye'nin öğrencilere sunduğu *burs imkânları* da öğrencilerin Türkiye'yi eğitim almak için tercih etmesinin sebeplerinden bir tanesidir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrenciler, sundukları imkânlar sebebi ile Batı ülkelerinde eğitim almayı düşünmüş olmalarına rağmen Türkiye'nin *kültürel, etnik ve dini* yapısının kendi ülkelerine benzerliğinin, Türkiye'yi tercihlerinde rol oynayan bir başka etmen olduğunu söylemişlerdir.

Öğrencilerin geldikleri ülkelerdeki *Türk çalışanların tavsiyelerinin*, öğrencilerin Türkiye'yi tercih etmelerinin bir başka nedeni olduğu raporda tespit edilmiştir.

Kıroğlu ve diğerleri (2010: 29) araştırmalarında, uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih etmelerinde kültürel ve bölgesel yakınlıkla beraber, Türkiye'deki eğitimin ve yaşamın kalitesinin rol oynadığını bulmuşlardır.

Kondakçı'nın (2011: 587) çalışmasına göre, uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih sebepleri başlıca; *kültürel sebepler, eğitimin kalitesi ve Türkiye'deki eğitimin düşük maliyetidir.* Kondakçı araştırmasında, gelişmiş Batı ülkelerinden gelen öğrencilerle, gelişmekte olan Doğu ülkelerinden gelen öğrencilerin, Türkiye'de eğitim almak için değişik sebeplerinin olduğunu bulmuştur. Araştırmaya göre, gelişmekte olan ülkelere gelen öğrencilerin Türkiye'yi tercih nedeni akademik ve ekonomik iken batılı öğrenciler evlilik gibi özel sebeplerden dolayı Türkiye'de eğitim almayı tercih etmektedirler.

Paksoy, Paksoy ve Özçalıcı (2012: 91) araştırmasında, öğrencilerin çoğunluğunun Türkiye'yi tercih etme sebeplerinin *ailelerinin istekleri ile olduğu, 2. sırada ise arkadaşlarının fikirleri ile kendi istekleri ile* Türkiye'yi tercih ettikleri görülmüştür.

Özçetin'in (2013) çalışmasında, öğrencilerin Türkiye'yi tercih sebeplerinin başında kendi istekleri olduğu tespit edilmiştir.

2.8.4.2 Türkiye'de eğitim alan uluslararası öğrencilerin genel sorunları ile ilgili yapılmış çalışmalar

Eğitim aldıkları ülkeler için önemli bir saygınlık sebebi ve gelir kaynağı olan uluslararası öğrencilerin buldukları ülkede herhangi bir problemle karşılaşmadan gündelik hayatlarını ve eğitim yaşamlarını sürdürmeleri, buldukları ülkeler ve eğitim aldıkları kurumlar açısından önemlidir. Bu yüzden uluslararası öğrenciler; turistler, çalışanlar, mülteci ve sığınmacılar gibi kültürel geçiş yapan gruplar arasında hakkında belki de en çok araştırma yapılan grup olmuştur (Ward ve diğerleri, 2005).

Çoğunluğu, batı ülkelerinde eğitim gören yabancı öğrenciler ile ilgili yapılmış araştırmaların sonuçlarına göre, uluslararası öğrencilerin karşılaştığı en önemli sorunlar; *dil sorunları, finansal sıkıntılar, yeni bir eğitim sistemine alışma, ev özlemi, yeni girilen kültürün örf ve ananelerine uyum ve ırk ayrımıdır* (Church,1982: 544).

Türkiye'de ise, özellikle son yıllarda, uluslararası öğrencilerin ülkemize gösterdiği ilgi araştırmacılar tarafından ilgisiz kalmamış, yabancı öğrencilerin Türkiye'deki sosyal yaşam ve eğitim ile ilgili sıkıntıları, araştırmacıların ilgi alanına girmeye başlamıştır.

SETA'nın (2012) araştırma raporunda, uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar; *“başvuru süreci, vize ve kayıt, akademik ve sosyal yaşam”* olmak üzere 4 ayrı süreç içinde incelenmiştir.

Başvuru Süreci: Bu süreç içinde sorun yaşayan öğrenciler, karşılaştıkları en büyük problemin yanlış bilgilendirmeden kaynaklandığı dile getirmişlerdir. Araştırmada, bu aşamada yanlış bilgilendirilen öğrencilerin, Türkiye'de kalacakları ilerleyen sürelerde başka problemlerle de karşılaşabileceği belirtilmiştir.

Vize ve Kayıt: Bu aşamada sorun yaşayan öğrenciler, en çok yine yanlış bilgilendirilmeden ve kendilerine yeterince rehberlik edilmemesinden yakınmışlardır.

Akademik Yaşam: Akademik alanda öğrencileri en çok zorlayan konu yabancı bir dilde eğitim almak olduğudur. Öğrenciler, dil sıkıntıları yüzünden özellikle eğitimlerinin başlarında, dersleri anlama ve öğretmenlerle iletişim kurma noktasında sıkıntılar yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

Araştırmada, akademik olarak öğrencilerin Türkiye’de karşılaştıkları sorunlardan bir diğerinin eğitim sistemleri arasındaki farklar olduğu görülmüştür.

Uluslararası öğrenciler, aynı zamanda kontenjan kısıtlamasından dolayı eğitim almak istemedikleri bölümlere kayıt yaptırmak zorunda kaldıklarını dile getirmişlerdir.

Öğretim elemanlarının zaman zaman öğrencilere önyargılı davranabildikleri, çalışmada akademik alanda dikkati çeken bir başka konu olmuştur.

Katılımcı öğrenciler son olarak harçlardaki artıştan şikâyet etmişlerdir.

Sosyal Yaşam: Raporda, öğrencilerin sosyal alanda karşılaştıkları sorunlar sosyal yaşam başlığı altında ele alınmıştır. Katılımcı öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türkiye’de yaşamaktan memnun olduğu görülse de akademik alanda olduğu gibi, öğrencilerin dil sorunlarının, sosyal yaşamda da karşılaştıkları önemli sorunlardan bir tanesi olduğu araştırmada tespit edilmiştir. Konaklama ile ilgili sorunlar ve maddi problemler öğrencilerin sosyal yaşamda karşı karşıya geldikleri diğer sorunlar olmuştur.

Çağlar (1999) Türkiye’de eğitim gören Türkiye Cumhuriyeti ve akraba toplulukları öğrencilerin sorunları ile ilgili çalışmasında, öğrencilerin sorunlarını; “*genel bilgiler, sosyokültürel, psikolojik, siyasal, ekonomik, eğitimsel ve diğer sorunlar*” başlıkları altında incelemiştir. Katılımcı öğrenciler, geldikleri ülkelerin temsilciliklerinin kendileri ile yeterince ilgilenmediğini dile getirmişlerdir. Barınma konusunda öğrencilerin çoğunluğunun yurtlarda, ikincil olarak ise arkadaşlarıyla birlikte evde kaldıkları görülmüştür. Çalışmada da öğrenciler, ekonomik sorunlar yaşadıklarını ve bursların yetersizliğini dile getirmişlerdir.

Karaoğlu’nun (2007) çalışmasındaki öğrencilerin de Türkiye’de barınma ile ilgili sorunları olduğu görülmüştür.

Kıroğlu ve diğerleri 2010 tarihli çalışmalarında, öğrencilerin en çok ekonomik alanda zorlandığını tespit etmişlerdir. Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrenciler, barınma konusunda herhangi bir sorunları olmadığını dile getirmişlerdir.

GAP bölgesinde eğitim gören yabancı öğrencilerin karşılaştıkları sosyal problemlerle ilgili yapılan bir çalışmada (Paksoy ve diğerleri, 2012), araştırmaya katılan 32 öğrenciden 22'sinin Türkçeyi iyi bildikleri gözlemlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 19'u Türkçeyi kendi ülkelerinde öğrendiklerini dile getirmişlerdir. Kıroğlu ve diğerleri'nin (2010) araştırmasına paralel olarak, araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin çoğunluğunun arkadaşları ile birlikte evde kaldıkları ve aynı zamanda maddi sıkıntılara sahip oldukları, araştırmada ortaya çıkmıştır. Öğrenciler kendileri ile yapılan görüşmelerde, bursların yetersizliğinden yakınmışlardır. Araştırmaya katılan 32 öğrenciden 26'sı Türkiye'de eğitim görmeyi tanıdıklarına tavsiye edeceklerini belirtmişlerdir. Araştırmada, yakın çevrelerinde Türkiye'de eğitim gören tanıdıkları olan öğrencilerin, tanıdığı olmayan öğrencilere göre akademik anlamda daha başarısız oldukları ve Türkçeyi Türkiye'de veya geldikleri ülkede öğrenme durumlarının, öğrencilerin akademik başarılarına herhangi bir etkisinin olmadığını tespit edilmiştir.

Özçetin'in (2013) alışmasında, Türkiye'de eğitim alan uluslararası ğrencilerin Türkiye'de yaşarken karşılaştıkları en büyük sorunların sırasıyla; *“yurt yaşamı, Türkçe konuşabilme, kültürel farklılıklardan doğan sıkıntılar, yalnızlık ve öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri”* noktasında olduğu bulunmuştur. Özçetin'in araştırmasının örneklemini 221 uluslararası üniversite öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada, alanda yapılan diğer çalışmaların aksine, öğrencilerin almış oldukları burs miktarlarından memnun oldukları görülmüştür. Çalışmada aynı zamanda ğrencilerin Türkçe kullanımında büyük sıkıntılarının olmadığını tespit edilmiştir.

Biçer, oban ve Bakır (2013), Atatürk üniversitesi DİLMER'de eğitim gören B1 seviyesindeki yabancı öğrencilerle yaptıkları çalışmada, öğrencilerin çevresel problemlerinin başlıca; *“geçim sıkıntısı, barınma, ulaşım, iklim şartları ve evre temizliği”* olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmada, sayılan sorunlar içerisinde, öğrencilerin karşılaştığı en büyük problemin geçim sıkıntısı olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmaya katılan öğrenciler aynı zamanda Türkiye'deki resmi işlerin

karmaşıklığından Şikâyet etmiş, bu konuda kendilerine yardımcı olabilecek resmi bir kurumun varlığına ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir.

Cevher (2016), Yükeköğretimde Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Memnuniyeti isimli çalışmasında, Türkiye’de bulunan yabancı öğrencilerin sorunlarını; “*somut unsurlar, yeterlilik ve tutum, içerik ve sunum, güvenirlilik*” olmak üzere 4 başlık altında incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Türkiye’de bir devlet üniversitesinde eğitim gören 100 öğrenci oluşturmuştur. Somut unsurlar başlığı altında öğrencilerin en büyük Őikâyetlerinin barınma ile ilgili olduğu görülmüştür. Öğrenciler, tutum noktasında, hocaların kendilerine özellikle dil öğrenme konusunda yeterince destek vermediklerini dile getirmişlerdir. Türkiye’deki bürokrasinin karıŐıklıđı katılımcı öğrencilerin içerik ve sunum başlığı altında en çok yakındıkları konu olmuştur. Güvenirlik başlığı altında ise öğrencilerin Türkiye’de yaşarken yalnızlık hissine kapıldıkları bilgisine yer verilmiştir.

İncelenen araştırmalarda, Türkiye’de bulunan yabancı öğrencilerin karşılaştıkları en büyük problemlerin barınma ve maddi kaynaklı sıkıntılar olduğu görülmektedir. Barınma alanında ise öğrencilerin genellikle yurtlarda kaldıkları görülmektedir (Çağlar, 1999; Karaoğlu, 2007; Özçetin, 2013). Maddi sıkıntılar noktasında öğrencilerin en çok Şikâyet ettikleri konu ise bursların yetersizliği olmuştur (Biçer, Çoban, Bakır, 2013; Çağlar, 1999; Kıroğlu ve diğerleri, 2010; Özçetin, 2013, Paksoy ve diğerleri, 2012). Özöğlu ve diğerlerine (2012: 109) göre, maddi sorunlar ölkemizdeki uluslararası öğrencilerin eğitimlerini yarıda bırakıp, kendi ölkelerine erken dönmelerinin en önemli nedenidir.

2.8.4.3 Türkiye’de eğitim alan uluslararası öğrencilerin kültürel uyumları ile ilgili yapılmış çalışmalar

Yeni bir toplumda yaşamak kültürel geçiş yapan bütün gruplar için olduğu gibi öğrenciler içinde zor bir durumdur. Kültürel geçiş yapan diğer grupların yaşadığı ortak sorunlara ilave uluslararası öğrenciler geldikleri ölkelerden farklı bir eğitim sistemi ve dile sahip yeni akademik çevrede başarılı olmak zorundadırlar. Gerekli akademik başarıyı sağlamak için yeni toplumun dilini öğrenmek ve o topluma psikolojik ve sosyokültürel olarak uyum sağlamaları gerekmektedir (Babiker ve diğerleri, 1980; Mori, 2000).

Öğrencilerin akademik başarıları ve eğitim aldıkları ülkelerdeki memnuniyetleri için son derece önemli olan kültürel uyumları ile ilgili olarak ülkemizde de son yıllarda araştırmalar yapılmaya başlanmıştır.

Amanov 1996 tarihli çalışmasında Türkiye’de eğitim alan Özbek öğrencilerin uyumlarını; “*kişisel, sosyal ve genel*” olmak üzere üç boyutta incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Uludağ Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Tömer Bursa şubesinde Türkçe eğitimi alan 96 erkek öğrenci oluşturmuştur. Amanov araştırmasında; *öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim durumlarının, öğrencilerin yaşlarının, Türkiye’de bulunma sürelerinin ve de Özbekistan’da yaşadıkları yerlerin*, uyumun sayılan üç boyutuna etkisini araştırmıştır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Toplama Formu ve Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumları ile uyumun sayılan üç boyutu arasında anlamlı herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Öğrencilerin Türkiye’de bulunma süreleri incelendiğinde ise yine öğrencilerin Türkiye’de bulunma süreleri ile uyumun sayılan boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Öğrencilerin Özbekistan’da yaşadıkları yerlerin de, uyumun herhangi bir boyutuna etki etmediği, araştırmada tespit edilmiştir. Araştırmacı, katılımcı öğrencileri; 17 yaş altı, 17-22 arası ve de 23 yaşından büyük olmak üzere üç gruba ayırmıştır. Araştırmada, 23 yaş üstü öğrencilerin kişisel ve genel uyumlarının diğer öğrencilere göre daha iyi olduğu sonucu çıkmıştır. Sosyal uyum boyutunda ise anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmacıya göre; 23 yaş üstü öğrencilerin kişisel ve genel uyumlarının diğer gruptaki öğrencilere göre daha iyi olmasının nedeni; 23 yaş üstü öğrencilerin kişiliği oturmuş, kendine güveni yüksek olan öğrenciler olmasıdır.

Çağlar (1999) araştırmasında, Türkiye’de eğitim gören öğrencilerin uyumunu akademik ve Türkiye’de yaşam olmak üzere iki alanda incelenmiştir. Her iki alanda da öğrencilerin uyum anlamında en çok zorlandıkları konunun dil olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, sosyokültürel alanda öğrencilerin kendi kültürlerinden gelen öğrencilerle arkadaşlık yapmayı tercih ettikleri görülmüş, arkadaş bulma konusunda ise sorun yaşamadıkları tespit edilmiştir. Araştırmada, öğrencilerin Türkiye’ye uyumla ilgili herhangi bir eğitim almadıkları ve uyum ile ilgili bir sorun

yaşadıklarında, öncelikle kendi milliyetlerinden olan öğrencilerden yardım almaya çalıştıkları görülmüştür.

Türkiye’de eğitim gören yabancı öğrencilerin Türkiye’ye uyumları ile ilgili bir başka çalışma da Allaberdiyev (2007) tarafından yapılmıştır. Allaberdiyev çalışmasında, Türk Cumhuriyetlerinden gelen üniversite öğrencilerinin, kişisel, sosyal ve genel uyumlarını; “yaş, geldikleri ülkeler, cinsiyet” gibi değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Ankara, Hacettepe, Ota Doğu Teknik ve Gazi üniversitelerinde okuyan 110 öğrenci meydana getirmiştir. Araştırmanın sonunda, kız öğrencilerin, uyumun bütün alanlarında, erkelere göre daha başarılı olduğu bulunmuştur. Araştırmada, öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarının, öğrencilerin kişisel ve genel uyumlarına pozitif yönde etki ettiği görülmüştür. Çalışmaya göre, annesi üniversite mezunu olan öğrenciler Türkiye’ye daha kolay uyum sağlamaktadırlar.

Allaberdiyev’in çalışmasında, yaşın ve kültürde geçirilen sürenin öğrencilerin uyumlarını etkilemediği görülmüştür. Katılımcı öğrencilerin Türkiye’de eğitim almaktan ve yaşamaktan memnun oldukları görülse de bunun adaptasyonlarına bir etkisinin olmadığı gözlemlenmiştir. Araştırmada, öğrencilerin ekonomik durumlarının ve akademik başarılarının da Türkiye’ye uyumlarını etkilemediği bulunmuştur. Çalışmada, son olarak, öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri, Türk arkadaşları olup olmaması yönünden incelenmiş, elde edilen bulgulara göre öğrencilerin Türk arkadaşlarının olmasının, Türkiye’ye adaptasyonlarını etkilemediği görülmüştür.

Karaoğlu (2007) Türkiye’de bulunan öğrencilerin uyumunu ve kişilerarası iletişimlerini; yaş ve cinsiyet gibi demografik özellikler ile ilişkisi yönünden incelemiştir. Araştırmanın katılımcılarını Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler meydana getirmiştir. Karaoğlu’nun çalışmasında, cinsiyetin öğrencilerin uyumuna herhangi bir etkisinin olmadığı bulunmuştur. Araştırmada, kişilerarası iletişim becerisi yüksek olan bireylerin sosyokültürel uyumlarının, iletişimsel becerileri düşük olan bireylere göre daha iyi olduğu bulunmuştur. Çalışmada, aynı zamanda, Türkçeyi iyi kullanabilen öğrencilerin kişisel iletişimlerinin, diğer öğrencilere göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, içe dönük kişilik yapısıyla, Türkiye’ye

ön yargılı yaklaşımın, öğrencilerin Türkiye'ye uyumunu olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Çalışmada, öğrencilerin geldikleri ülkelerin kültürel yakınlığının, Türkiye'ye adaptasyonlarını etkilediği tespit edilmiştir.

Pirliyev 2010 tarihli çalışmasında, Uludağ Üniversitesinde eğitim gören 214 Orta Asyalı öğrencinin genel uyumunu; *eğitim uyumu, kültürel uyum ve dil bilgisi gelişimleri* açısından incelemiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin kültürel uyum zorluklarının, genel uyumlarını negatif yönde etkilediği bulunmuştur. Çalışmada, öğrencilerin dil bilgisi gelişimleri ile genel ve kültürel uyumları arasında da herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Çalışmada, dil bilgisi gelişiminin, öğrencilerin yalnızca eğitim uyumu ile ilişki içinde olduğu sonucu çıkmıştır. Araştırmada, öğrencilerin eğitim uyumu ile kültürel ve genel uyumları arasında da herhangi bir ilişki tespit edilememiştir.

Türkiye'de yükseköğretim düzeyindeki yabancı öğrencilerin sosyal uyumlarını inceleyen Özçetin (2013) yüksek lisans tezinde, Türkiye'de bulunan yabancı öğrencilerin uyum sorunlarının tespiti için, öğrencilerin adaptasyonlarını etkilediğine inanılan *“yaş, cinsiyet, ekonomik durum, barınma yerleri, yaşanılan kent, arkadaşlık ilişkileri, sosyal-kültürel ve sportif etkinliklere katılımları ile öğrenimlerinden memnun olma durumlarını”* incelemiştir. Çalışmada, öğrencilerin sosyokültürel olarak Türkiye'ye uyum anlamında fazla zorlanmadıkları görülmüştür. Katılımcı öğrencilerin, kültürel farklılıklardan doğan en çok zorlandıkları konuların ise; *“toplum yaşamı ile ilgili kurallar, karşı cins ile ilişkiler, yemek kültürü, eğlence alışkanlıkları, giyim alışkanlıkları ve dini inançlar”* olduğu tespit edilmiştir.

Özçetin'in çalışmasında, katılımcı öğrencilerin, sosyal etkinliklere katılımının ve arkadaşlık ilişkilerinin yeterli düzeyde oldukları ortaya çıkmıştır. Katılımcı öğrenciler, geldikleri ülkeler ile Türkiye arasındaki en büyük farklılıkların sırasıyla *“kültürel farklılıklar, insanların davranışlarındaki farklılıklar, ekonomik ve dil farklılığı ile eğitim sistemindeki farklılıklar”* olduğunu belirtmişlerdir.. Araştırma, Çağlar (1999)'ın bulgularına paralel olarak, öğrencilerin sorun yaşamaları halinde, profesyonel yardım almak yerine ilk başta kendi milletlerinden olmak üzere arkadaşlarına başvurduklarını ortaya çıkarmıştır. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre adaptasyon alanında daha başarılı olduğu ortaya çıkan araştırmada, yaşın ve

öğrencilerin Türkiye’de geçirdikleri sürenin, öğrencilerin uyumunu herhangi bir şekilde etkilemediği görülmüştür.

Güleç ve İnce, 2013 yılında Sakarya Üniversitesi TÖMER’de eğitim gören 13 farklı ülkeden, 29 yabancı öğrencinin, “*yeme-içme, giyim ve eğlence*” alanlarında Türkiye’ye uyum ile ilgili sorunları olup olmadığını araştırmışlardır. Çalışmada, giyim alanında sorunları olmadığı görülen katılımcı öğrencilerin, yemek ve eğlence alanında orta düzeyde uyum sorunları yaşadıkları görülmüştür.

Coşkunserçe’nin 2014 tarihli Anadolu Üniversitesinde eğitim gören uluslararası öğrenciler ile yaptığı çalışmanın sonucuna göre, öğrenciler, Türkiye’ye sosyokültürel uyum anlamında en çok zorluğu iletişim alanında yaşamaktadırlar.

Kazaz (2015) çalışmasında, Türkiye’de öğrenim gören Balkan kökenli öğrencilerin yaşadıkları dil sorunları ve mali sorunların, kişisel uyumları üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 440 uluslararası öğrenci meydana getirmiştir. Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen “Dil ve Mali Sorunlar Ölçeği” ve “Hacettepe Kişilik Envanteri” kullanılmıştır. Çalışmada ölçeklerden elde edilen veriler, öğrencilerin “*yaş, cinsiyet, medeni durumu, maddi durumu, geldikleri ülkeler, Türkiye’de yaşama süreleri, eğitim düzeyleri, eğitim aldıkları şehirler, eğitim aldıkları fakülteler, eğitim düzeyleri (lisans veya yüksek lisans), barınma şekilleri, bir yılda memleketlerine gitme sıklıkları, burs durumları, ailelerinden aldıkları maddi destek, çalışma durumları*” değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, “Türkçe konuşmada problem yaşayan ve mali sıkıntıları olan öğrencilerin kişisel uyumlarının yükseldiği” görülmüştür. Çalışmaya göre, öğrencilerin dil sorunları arttıkça kişisel uyumları artmaktadır. Araştırmacıya göre dil sorunu yaşayan öğrencilerin, dil sorunlarını gidermek için sosyal ve kişisel ilişkilerini artırmaya çalışması, bu öğrencilerin kişisel uyumlarının yüksek olmasının nedenidir. Çalışmaya göre, aynı şekilde mali sorunlar yaşayan öğrencilerin mali sorunlarını çözmek için maddi ve sosyal destek aramaları, kişisel uyumlarını güçlendirmektedir. Çalışmada, katılımcıların “*cinsiyetinin, medeni durumunun, geldikleri ülkelerin, Türkiye’de kalma sürelerinin, eğitim aldıkları şehirlerin, eğitim düzeylerinin, eğitim aldıkları fakültelerin, barınma şekillerinin, bir yılda memleketine gitme sıklıklarının, milliyetlerinin, burs durumlarının, ailelerinden aldıkları maddi*

destek durumlarının ve çalışma durumlarının” kişisel uyumlarını herhangi bir şekilde etkilemediği görülmüştür.

Türkiye’de eğitim gören yabancı öğrencilerle ilgili yapılmış sayılan çalışmalar incelendiğinde, öğrencilerin Türkiye’ye sosyokültürel uyum noktasında fazla zorluk yaşamadıkları görülmektedir (Allarbediyev, 2007; Çağlar, 1999; Güleç ve İnce, 2013; Özçetin, 2013).

Türkiye’yi eğitim almak için tercih eden öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkiye’ye kültürel anlamda yakın ülkelerden gelmektedir (Çetinsaya, 2014, 152). Alanda yapılan araştırmalar (Babiker ve diğerleri, 1980; Demes ve Geeraeret 2014; Suanet ve Vijer 2009; Ward ve Kennedy 1999), kendi ülkelerinden kültürel anlamda uzak olan bir ülkede bulunan bireylerin sosyokültürel uyumlarının, kültürel anlamda daha yakın bir ülkede bulunan kişilere göre daha düşük olduğunu göstermektedir. Türkiye’de uluslararası öğrenciler ile ilgili yapılmış araştırmalar göz önüne alındığında (Allarbediyev, 2007; Çağlar, 1999; Güleç ve İnce, 2013; Özçetin, 2013; Pirliev, 2010; Kazaz, 2015) ortak bir din ve yakın bir kültürden gelen Türki ve Ortadoğulu öğrencilerin, Türkiye’de alanda yapılmış çalışmaların örnekleminin çoğunluğunu oluşturması, öğrencilerin sosyokültürel uyumlarının neden yüksek olduğunu açıklayabilmektedir.

Öğrencilerin geldikleri ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin de sosyokültürel uyumlarına etki ettiği düşünülmektedir. Türkiye’nin, ülkemize öğrenci gönderen ülkelere göre daha gelişmiş ve yaşam açısından daha rahat olmasını, Türkiye’de bulunan uluslararası öğrencilerin sosyokültürel uyumlarının yüksek olmasının sebebi olarak düşünmemiz mümkündür. Ward ve Kennedy (1999) araştırmalarında, geldikleri toplumdaki daha gelişmiş toplumlara geçiş yapan bireylerin adaptasyon anlamında daha az problemlerle karşılaştığını bulmuşlardır. Çalışmalarında araştırmacılar, Nepal’e göre daha gelişmiş bir ülke olan Singapur’da bulunan yabancıların, Nepal’de bulunan yabancılara göre daha az sosyokültürel sorunlara sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Aynı şekilde, bahsedilen araştırmada, Amerika’da bulunan Singapurlular, Singapur’da bulunan Amerikalılara göre daha az uyum problemlerinden yakınmışlardır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 YÖNTEM

3.1.1 Araştırma Modeli

Araştırmada tarama modellerinden kesitsel tarama modeli temel alınmıştır. Bu modelde anlık durum saptamaları belirlenebilmektedir (Karasar, 2005). Araştırma, Türkçe öğrenmek için Türkiye'ye gelen yabancı öğrencilerin, Türk kültürüne uyumunu anlık tespit edip, incelemeyi temel aldığı için kesitsel tarama modeline uygun olarak anlık ölçüm yapılmıştır.

3.1.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcıları, 2015-2016 öğretim yılı bahar yarıyılında Gazi Üniversitesi TÖMER'de öğrenim görmekte olan toplam 205 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcılardan 71'i kadın, 134'ü erkektir. Araştırmaya katılanlardan 39'u Irak, 26'sı Suriye, 11'i Çin, 10'u Afganistan, 10'u Yemen, 9'u Filistin, 8'i Somali, 6'sı Arabistan, 5'i Bosna, 4'ü Kazakistan, 4'ü İran, 3'ü Cibuti, 3'ü Libya, 3'ü Mısır, 3'ü Sudan, 3'ü Tayland ve geriye kalanlar ise 2 ya da 1'er kişiden oluşan farklı ülkelerden Türkiye'ye gelmiştir. Katılımcılardan 92'si A, 96'sı B1, 17'si B2 düzeyinde Türkçe eğitimi almaktadır. Araştırmaya katılan öğrenciler 16 ile 45 yaş aralığında olup, yaş ortalaması 22.73'dür.

Tablo 4. Katılımcı öğrencilerin geldikleri ülkeler ve sayıları

ÜLKE	SAYI
İRAK	39
SURİYE	26
ÇİN	11
AFGANİSTAN	10
YEMEN	10
FİLİSTİN	9
SOMALİ	8
SUUDİ ARABİSTAN	6
BOSNA	5
KAZAKİSTAN	4
İRAN	4
CİBUTİ	3
LİBYA	3
MISIR	3
SUDAN	3
TAYLAND	3
DİĞER	58

3.1.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Ward ve Kennedy tarafından 1999 yılında geliştirilen sosyokültürel uyum ölçeği, Türkçeye uyarlanarak kullanılmıştır. Sosyokültürel uyum ölçeğinin gelişimi 16 kesitsel, 4 boylamsal ve 1'de karşılaştırmalı çalışmaya dayanmaktadır (Ward ve Kennedy, 1999). Ölçek davranışsal uyumu ölçmesi açısından geçerli ve güvenilir kabul edilmektedir (Gudykunst, 1999 akt. Wilson: 2013, 22). Buradan hareketle, çalışmanın odağını öğrencilerin Türkçe dil yeterliliklerinin, sosyokültürel uyumlarına etkisi oluşturduğu için, Ward ve Kennedy tarafından geliştirilmiş olan sosyokültürel uyum ölçeği tercih edilmiştir. Orijinal ölçek 20 madde ve iki faktör olarak yayımlanmıştır. Ölçeğin uyarlama çalışmalarının yapılabilmesi için gerekli izin, ölçeği geliştiren Coleen Ward'dan e-posta yoluyla alındıktan sonra ölçekle ilgili uyarlama çalışmalarına başlanmıştır.

Ölçeğin ilk faktörü, kültürel empatiyi ölçmeyi amaçlayan 12 madde içermektedir. İkinci faktör ise kişisel çabaları ölçmeyi amaçlayan sekiz madde içermektedir. Özgün ölçeği dolduracak olan kişiler, ölçekte yer alan her bir ifadeye ilişkin katılma düzeylerini; hiç zorlanmıyorum (1) ile aşırı derecede zorlanıyorum (5) seçenekleri arasından işaretlemektedirler. Ölçeğin tamamından 20 ile 100 arasında puan elde edilmektedir.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması için öncelikle çeviri tekrar çeviri yöntemi ile ölçek Türkçeye çevrilmiş, uzman görüşü alınmış, Türkçe ve İngilizce formların iki dili bilen öğrenciler tarafından farklı zamanlarda doldurulması sağlanmış ve 205 öğrenciye uygulanarak geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Ölçeğin Türkçeye çevrilmesi işlemi iki dile hâkim İngilizce okutmanlarından oluşan 4 kişi tarafından yapılmıştır. 2 okutman ölçeği orijinalinden Türkçeye çevirmiş, farklı 2 kişi ise Türkçeden İngilizceye çevirmiştir. Çeviriden sonra özgün madde, çevrilen madde ve yapılacak öneriyi içeren bir yapı şekline çevrilen ölçek, uzmanlara görüş almak için dağıtılmıştır. Uzman görüşü için yine İngilizce okutmanı olan 4 akademisyene başvurulmuştur. Uzman görüşü için verilen formun her bir maddesi için uygun ve uygun değil ifadesine yer verilmiş ve uzmanlardan her bir maddenin uygun olup olmadığının işaretlenmesi istenmiştir. Her bir madde için %80 oranında

uygunluk aranmış ve bu oranın altında olan maddeler uzmanlardan alınan öneriler doğrultusunda düzeltilmiştir.

Sosyokültürel uyum ölçeğinin öğrencilerde dilsel eşdeğerliği için korelasyon analizi, nasıl bir faktöriyel yapı göstereceğine bakmak için AFA ve ölçeğin faktöriyel yapısının uyumunu incelemek için DFA kullanılmıştır. Cronbach alfa ile iç tutarlılık katsayısına bakılarak güvenilirlik analizleri yapılmıştır. AFA işlemi SPSS 22.0, DFA ise Lisrel 8.54 paket programı yardımı ile gerçekleştirilmiştir.

3.1.3.1 Dilsel Eşdeğerlilik

Sosyokültürel uyum ölçeğinin özgün formu ile Türkçeye çevrilen formunun dilsel olarak eş değer olup olmadığını tespit etmek için iki form ayrı zamanlarda uygulanarak elde edilen puanlar arasındaki korelasyona bakılmıştır. Türkçe ve İngilizce formlar iki hafta arayla Bursa Teknik Üniversitesi'nde öğrenim gören 20 lisans öğrencisine uygulanmıştır. Ölçeğin Türkçe ve İngilizce formlarından elde edilen puanlar arasındaki korelasyon 0.88 olarak bulunmuştur. Ölçeğin her bir maddesi ve alt faktörleri için korelasyon değerleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 5. Sosyokültürel Uyum Ölçeğinin Maddeleri ve Faktörleri İçin Korelasyon Değerleri

Madde	R	Madde	R	Madde	r	Madde	r
1	.73	13	.78	19	.70	36	.90
3	.81	14	.61	21	.68	37	.88
4	.65	16	.63	33	.74	38	.83
10	.72	17	.66	34	.77	39	.81
11	.69	18	.70	35	.81	40	.88
F1	.81	F2	.85				

Tablo 5’de ölçeğin maddeleri ve faktör puanlarının ortalamaları arasındaki farka ve arasındaki ilişkiye bakıldığında, korelasyonlarında anlamlı ilişki olduğu için Türkçe ölçek özgün ölçekle eş değer olarak kabul edilmiştir.

3.1.3.2 Açımlayıcı faktör analizi (AFA)

Sosyokültürel uyum ölçeğini oluşturan 20 madde ele alınarak AFA yürütülmüştür. AFA Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi ile örneklemin yeterliliği ve Bartlett’in Küresellik Testi ile verilerin faktör analizine uygunluğu incelenmiştir. KMO değeri .884 bulunmuş, Bartlett testi sonucunda ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık ($\chi^2 = 1360.388$, $p = .000$) olduğu görülmüştür. Bu değerler sonucunda verilerle AFA yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin 20 maddesi faktör sayısı iki olacak biçimde temel bileşenler analizine alınmış ve varimax (25) eksen döndürmesi gerçekleştirilmiştir. AFA sonucunda elde edilen değerler Tablo 6’da yer almaktadır.

İki faktörlü yapı sonucunda ölçeğin orijinalindeki F1 boyutu birinci faktör olarak ortaya çıkmıştır. Bu boyutun öz değeri 6.40, açıkladığı varyans %31.80; orijinal

ölçeğin F2 boyutu ikinci faktör olarak bulunmuş ve bu boyutun öz değeri ise 1.70, açıkladığı varyans %8.51 olarak ortaya çıkmıştır. Ölçeğin toplam öz değeri 8.10 ve açıkladığı toplam varyans miktarı %40.31'dir. Ölçeğin açıkladığı varyansın ölçtüğü niteliği yeterince açıkladığını göstermektedir. Bunun yanında özgün ölçekte yer alan faktör yapısı Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerde de benzer bir yapı göstermiştir. Bu yönüyle Türkçe formda tüm maddeler özgün ölçekteki alt faktörlerle uyumlu olarak bulunmuştur. Sonuçta ölçek, özgün ölçeye benzer bir yapıya sahip olarak bulunmuştur.

Tablo 6. Sosyokültürel Uyum Ölçeği AFA Sonuçları Tablosu

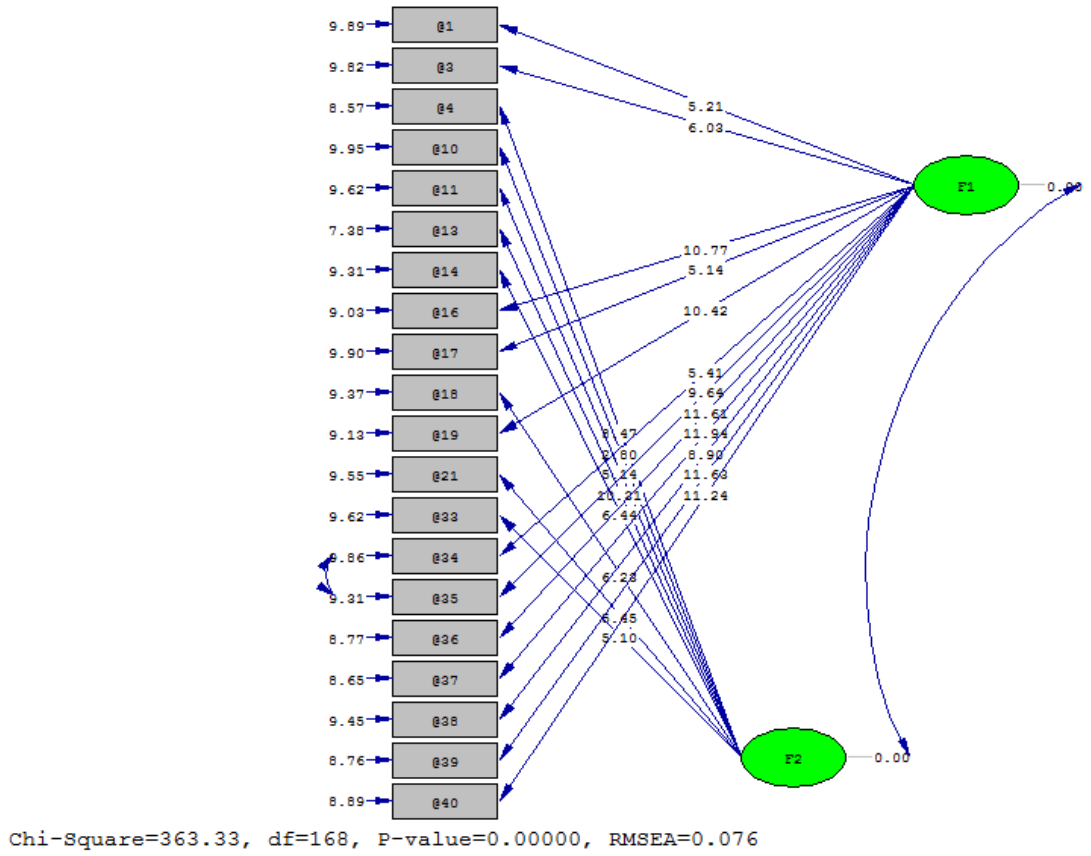
Madde	Ortak Faktör Varyans	Faktör Yük Değerleri	
		Faktör 1	Faktör 2
1	.391	.329	
3	.348	.362	
4	.361		.488
10	.505		.669
11	.395		.522
13	.445		.510
14	.343		.448
16	.550	.731	
17	.313	.362	
18	.384		.503
19	.506	.682	
21	.357		.580
33	.349		.484
34	.388	.461	
35	.487	.545	
36	.558	.682	
37	.584	.741	
38	.401	.508	
39	.659	.810	
40	.637	.798	
Öz Değer (Top.= 8.10)		6.40	1.70
Açıklanan Varyans (Top. = 40.31)		31.80	8.51

3.1.3.3 Doğrulayıcı faktör analizi (DFA)

Sosyokültürel uyum ölçeğinin özgün formunda yer alan 20 madde ve bu maddelerin oluşturduğu iki faktörden oluşan yapı DFA ile test edilmiştir. Analiz sonucunda ortaya çıkan maddelere yönelik düzeltme önerileri doğrultusunda yine 2. ve 6. maddeler arasında düzeltme yapılmıştır. Düzeltme sonucunda oluşan DFA analizinde birinci faktörün maddelerinin sırasıyla .37, .42, .69, .37, .67, .39, .63, .73, .74, .59, .73 ve .71; ikinci faktörün ise sırasıyla .60, .22, .39, .71, .48, .46, .41 ve .39 standart çözüme sahip olduğu görülmüştür. Tüm faktörlerdeki maddelerin .20'den yüksek değere sahip olduğundan, faktörler için önemli olduğuna karar verilmiştir. Standart çözümlerden sonra faktörler ve maddeler arasındaki t değerlerine bakılmıştır. Birinci faktörün maddelerinin sırasıyla 5.21, 6.03, 10.77, 5.14, 10.42, 5.41, 9.64, 11.61, 11.94, 8.90, 11.63 ve 11.24; ikinci faktördeki ise sırasıyla 8.47, 2.80, 5.14, 10.31, 6.44, 6.23, 5.45 ve 5.10 t değerlerine sahip olduğu bulunmuştur. Bu değerlerin 2.00'den yüksek olması t değerlerinin .01 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir (Jöreskog ve Sörbom, 1996).

DFA işlemleri sonucunda, uyum indeksleri $\chi^2=363.33$ (sd=168, p= .000), $\chi^2/sd= 2.16$ RMSEA= 0.076, GFI=0.85, AGFI=0.81, CFI=0.95, NFI=0.90 ve NNFI=0.95 olarak bulunmuştur. Bu değerlerle ilgili olarak Byrne (1998), Sümer (2000) ve Şimşek (2007), χ^2/sd değerinin 5 veya altında; RMSEA değerinin ise .08 veya altında olmasının kabul edilebilir uyumu göstereceğini ifade etmektedir. Yine CFI, NFI ve NNFI .90 üzerinde olması iyi bir modeli ifade etmektedir. Bunun yanında AGFI .80 veya büyük; GFI .85 veya büyük olması kabul edilebilir uyumu göstermektedir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde tüm değerlerin kabul edilebilir uyumu gösterdiği ya da iyi uyuma yakın oldukları ifade edilebilir.

Şekil 1. DFA Sonuçları T değerleri şekli

3.1.3.4 Güvenirliliğe yönelik bulgular

Ölçeğin tutarlılığına Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ile bakılmıştır. Ölçeğin bütünü için Cronbach alfa değeri .88 olarak bulunmuştur. F1 faktörünün .86 ve F2 faktörünün .69 güvenilirlik değerine sahip olduğu bulunmuştur. İç tutarlılık değerlerinin tüm ölçek için .80'den alt faktörlerde ise .65 ve yüksek bulunması, ölçeğin güvenilirlik değerlerinin kabul edilebilir olduğunu yani tutarlı veriler ürettiğini göstermektedir.

3.1.4 Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında kullanılan ölçekler 2015-2016 öğretim yılında Gazi Üniversitesi TÖMER'de öğrenim gören toplan 210 yabancı öğrenci ile elden dağıtılıp toplama yoluyla elde edilmiştir. Ölçekler öğrencilere ders aralarında

uygulanmış ve ortalama olarak 15 dakika süre verilmiştir. Veriler toplandıktan sonra 5 öğrencinin eksik veya okumadan işaretlediği tespit edilmiş ve bu öğrencilerin verileri araştırmaya dâhil edilmemiştir.

3.1.5 Verilerin Analizi

Araştırmada ölçeğin faktörleri ve toplam puanları için öncelikle normal dağılım gösterip göstermediklerine Kolmogorov-Smirnov testi ile bakılmıştır. Test sonucu Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Verilerin Normal Dağılım Gösterip Göstermediklerine İlişkin Kolmogorov-Smirnov Testi Tablosu

	K-M İstatistiği	sd	p
F1	.052	205	.200
F2	.056	205	.228
Toplam	.052	205	.200

Tablo 7 incelendiğinde ölçeğin faktörleri ve toplam puanının normal dağılım gösterdiğinden parametrik istatistiklerin kullanılmasına karar verilmiştir. Bu yönüyle araştırmada verilerin analizi için; yaş ve Türkiye’de bulunma süresi ile ölçeğin boyutları arasındaki ilişki için Pearson korelasyon testi, cinsiyet değişkeni ve ilişkisiz örneklem için t-testi, Türkçe seviyesi ve Türkiye’yi seçme nedeni değişkenleri içinse ANOVA testi yapılmıştır. Veriler SPSS 22.0 programıyla çözümlenmiş ve anlamlılık düzeyi .05 kabul edilmiştir.

BÖLÜM IV BULGULAR

4.1 BULGULAR

4.1.1 Öğrencilerin Türkçe Dil Seviyeleri ile Sosyoöktürel Uyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırmada öğrencilerin Türkçe seviyelerine göre sosyokültürel uyum ölçeği toplam ve faktör puanlarında farklılık olup olmadığına tek yönlü ANOVA analizi ile bakılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen veriler Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Sosyokültürel Uyum Ölçeği Faktörlerinin Öğrencilerin Türkçe Seviyelerine Göre Değişimi Tablosu

Faktör	Seviye	N	$\bar{x}$	SS		KT	sd	KO	F	P
F1	1	17	25,78	7,77	Gruplararası	1010,94	2	505,47	8,14	.000
	2	96	26,09	7,46						
	3	92	30,51	8,30	Gruplarıçi	12533,08	202	62,04		
	Toplam	205	28,05	8,14	Toplam	13544,03	204			
F2	1	17	17,74	5,15	Gruplararası	362,38	2	181,19	7,09	.001
	2	96	20,05	5,32						
	3	92	22,07	4,73	Gruplarıçi	5160,74	202	25,54		
	Toplam	205	20,77	5,20	Toplam	5523,13	204			
Toplam	1	17	43,53	11,88	Gruplararası	2466,68	2	1233,34	9,32	.000
	2	96	46,15	11,56						
	3	92	52,59	11,36	Gruplarıçi	26726,38	202	132,30		
	Toplam	205	48,82	11,96	Toplam	29193,06	204			

Tablo 8 incelendiğinde, Türkiye’de Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin, F1(Kültürel Empati) ($F_{(2,202)}= 8.14$), F2 (Kişisel Çabalar) ($F_{(2,202)}= 7.09$) ve toplam puanında ($F_{(2,202)}= 9.32$) kültürel uyumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<.05$). Anlamlı farklılık olan F1(Kültürel Empati) boyutunda B2 seviyesindeki öğrencilerin ($\bar{X} = 30.51$), hem B1 ($\bar{X} = 26.09$) hem de A ($\bar{X} = 25.78$) seviyesinde Türkçe bilen öğrencilere göre kültürel uyumu anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. B1 ve A seviyesinde Türkçe bilen öğrenciler arasında ise anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç, B2 seviyesinin kültürel adaptasyonda ön plana çıktığını gösterecek nitelikte olduğunu ortaya koymaktadır.

F2 (Kişisel çabalar) boyutunda da, B2 seviyesindeki öğrencilerin ($\bar{X} = 22.07$), hem B1 ($\bar{X} = 20.05$) hem de A ($\bar{X} = 17.74$) seviyesinde Türkçe bilen öğrencilere göre

kültürel uyumu anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. B1 ve A seviyesinde Türkçe bilen öğrenciler arasında ise anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bu sonuç, B2 seviyesinin sosyokültürel uyumda ön plana çıktığını gösterecek nitelikte olduğunu ortaya koymaktadır.

Sosyokültürel uyum ölçeğinin toplam puanı incelendiğinde ise, yabancı öğrencilerden Türkçe seviyesi B2 olan öğrencilerin ($\bar{X} = 52.59$), hem B1 ($\bar{X} = 46.15$) hem de A ($\bar{X} = 43.53$) seviyesinde Türkçe bilen öğrencilere göre kültürel adaptasyonu anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. B1 ve A seviyesinde Türkçe bilen öğrenciler arasında ise anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bu B2 seviyesinin kültürel uyumda ön plana çıktığını gösterecek nitelikte olduğunu ortaya koymaktadır.

Elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin Türkçe dil seviyelerinin, sosyokültürel uyumlarını etkilediğini söylememiz mümkündür. Bu sonuç çalışmanın problem cümlesine açıklama getirmektedir.

B2 seviyesindeki öğrencilerin sosyokültürel uyum ölçeğinin toplam puanından ve her iki faktöründen aldıkları puanların, A ve B1 seviyesindeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Türkçe dil seviyesi yüksek öğrencilerin sosyokültürel uyumlarının, Türkçe dil seviyesi düşük olan öğrencilere göre daha iyi olduğunu söylemek mümkündür. Çıkan bu sonuca göre Türkçesi iyi olan öğrencilerin, Türkiye'ye diğer öğrencilere göre daha iyi uyum sağladığını söylememiz mümkündür. Buna göre, katılımcı uluslararası öğrencilerin Türkçe dil yeterlilikleri sosyokültürel uyumlarını olumlu yönde etkilemektedir.

4.1.2 Öğrencilerin Yaşları ve Türkiye'de Bulunma Süreleri ile Sosyokültürel Uyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırmada öncelikle araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarının, Türkiye'de kalma süreleri ile ölçeğin iki boyutu ve toplam puanları arasındaki ilişkisine bakılmış ve Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Yaşları, Türkiye’de Kalma Süreleri ile Ölçeğin İki Boyutu ve Toplam Puanlarının Pearson Korelasyon Tablosu

	D1	D2	D3	D4	D5
Türkiye’de bulunma süresi (D1)	1				
Yaş (D2)	.022	1			
F1 Puanı (D3)	-.090	.046	1		
F2 Puanı (D4)	.089	.017	.585**	1	
Ölçek Toplam Puanı (D5)	-.021	.039	.936**	.834**	1

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye’de bulunma süreleri ve yaşları ($r = .022$) ile ölçeğin F1 (Kültürel Empati) ($r = -.090$), F2 (Kişisel Çabalar) ($r = .089$) ve ölçeğin toplamından elde ettikleri puanlar ($r = -.021$) arasında düşük düzeyde anlamsız bir ilişki ($p > 0.05$) olduğu ortaya çıkmıştır. Yine araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları ile F1(Kültürel Empati) puanları ($r = .046$), F2 (Kişisel Çabalar) puanları ($r = .017$) ve ölçeğin toplamından elde ettikleri puanlar ($r = .039$) arasında düşük düzeyde anlamsız bir ilişki ($p > 0.05$) olduğu görülmüştür. Bu bulgular Türkiye’ye gelen yabancı öğrencilerin Türkiye’de bulunma süreleri ile yaşları arasında herhangi bir ilişki bulunmadığını göstermektedir. Bunun yanında elde edilen bulgular, öğrencilerin hem yaşları hem de Türkiye’de bulunma süreleri ile sosyokültürel uyum ölçeğinin toplam puanı, F1 ve F2 puanları arasında ilişki bulunmadığını göstermektedir. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin yaşları ve Türkiye’de bulunma süreleri, sosyokültürel uyumlarını olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkilememektedir.

4.1.3 Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Sosyokültürel Uyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırmada cinsiyete göre ölçeğin faktörleri ve toplam puanı arasında farklılık olup olmadığına ilişkin t-testi analizi Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Cinsiyete İlişkin T-testi Sonuçları Tablosu

Faktörler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	P
F1	Kadın	70	29.22	8.66	201	1.45	.148
	Erkek	133	27.47	7.88			
F2	Kadın	70	21.91	5.35	201	2.37	.019
	Erkek	133	20.11	5.05			
Toplam	Kadın	70	51.14	12.27	201	2.02	.045
	Erkek	133	47.58	11.74			

Tablo 10 incelendiğinde F1 (Kültürel Empati) boyutunda araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemesine rağmen ($t_{201} = 1.45$ $p > .05$), ölçeğin F2 (Kişisel Çabalar) ($t_{201} = 2.37$ $p < .05$) ve toplam ($t_{201} = 2.02$ $p < .05$) puanlarında, araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Farklılık bulunan F2 (Kişisel Çabalar) boyutunda, araştırmaya katılan kadın öğrenciler ($\bar{X}=21.91$), erkek öğrencilere ($\bar{X}=20.11$) göre daha fazla puana sahip olmuşlardır. Yine kadın öğrencilerin ($\bar{X}=51.14$) sosyokültürel uyum ölçeğinden elde ettikleri toplam puanların, erkek öğrencilere ($\bar{X}=47.58$) göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak katılımcı uluslararası kız öğrencilerin sosyokültürel uyumlarının, erkek öğrencilere göre daha fazla olduğunu söylememiz mümkündür. Buna göre, araştırmaya katılan uluslararası kız öğrenciler Türkiye'ye daha kolay sosyokültürel uyum sağlamışlardır.

4.1.4 Öğrencilerin Türkiye'yi Tercih Sebepleri ile Sosyokültürel Uyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Öğrencilerin Türkiye'yi tercih sebepleri incelendiğinde, 125 öğrencinin kendi ilgi ve istekleri ile Türkiye'de eğitim almak için, 48 öğrencinin bursların cazipliği, 32 öğrencinin ise diğer nedenlerle Türkiye'yi tercih ettikleri görülmüştür.

Araştırmada öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme nedenlerine göre sosyokültürel uyum ölçeği toplam ve faktör puanlarında farklılık olup olmadığına tek yönlü ANOVA analizi ile bakılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen veriler Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11. Kültürel Uyum Ölçeği Faktörlerinin Öğrencilerin Türkiye'yi Tercih Etme Nedenine Göre Değişimi Tablosu

Faktör	Neden	N	$\bar{x}$	SS		KT	sd	KO	F	P
F1	A-B	125	27,71	7,51	Gruplararası	50,33	2	25,16	0,38	.682
	C	40	28,85	8,54						
	D	28	27,31	9,85	Gruplariçi	12473,54	202	65,65		
	Toplam	193	27,89	8,07	Toplam	12523,87	204			
F2	A-B	125	20,33	4,69	Gruplararası	46,38	2	23,19	0,87	.420
	C	40	21,53	5,68						
	D	28	20,97	6,27	Gruplariçi	5059,97	202	26,63		
	Toplam	193	20,67	5,15	Toplam	5106,36	204			
Toplam	A-B	125	48,04	11,07	Gruplararası	168,34	2	84,17	0,60	.549
	C	40	50,38	13,08						
	D	28	48,29	13,15	Gruplariçi	26556,42	202	139,77		
	Toplam	193	48,56	11,79	Toplam	26724,76	204			

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılan yabancı öğrencilerin sosyokültürel adaptasyon ölçeğinin F1(Kültürel Empati) ($F_{(2,202)}= 0.38$), F2 (Kişisel Çabalar) ($F_{(2,202)}= 0.87$) ve toplamında aldıkları puanlar ($F_{(2,202)}= 0.60$) ile Türkiye'yi tercih etme sebepleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>.05$) görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilerin Türkiye'yi tercih sebepleri, sosyokültürel uyumlarını olumlu ya da olumsuz yönde etkilememektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 TARTIŞMA

Bu araştırma Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türkçe dil yeterliliklerinin, Türkiye’ye sosyokültürel uyumları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla Gazi Üniversitesi TÖMER’de yapılmıştır. Aynı zamanda araştırmada, katılımcı öğrencilerin sosyokültürel uyumları ile *Türkiye’de bulunma süreleri, yaş, cinsiyet ve Türkiye’yi tercih nedenleri* arasındaki ilişki araştırılmıştır.

Çalışmada, uluslararası öğrencilerin sosyokültürel uyumlarını ölçmek için uygulanan ölçek faktör sayısı iki olmak üzere alt bileşenlerine ayrılmıştır. Öğrencilerin Türkçe dil seviyeleri ile sosyokültürel uyumları arasındaki ilişki incelendiğinde; B2 seviyesinde Türkçe dil yeterliliğine sahip öğrencilerin sosyokültürel uyum ölçeğinin birinci faktöründe F1 (Kültürel Empati) ($\bar{X} = 30.51$), ikinci faktöründe F2 (Kişisel Çabalar) ($\bar{X} = 22.07$) ve ölçeğin tamamında ($\bar{X} = 52.59$) olmak üzere, sosyokültürel uyumun tüm alanlarında B1, A1 ve A2 seviyesindeki öğrencilere göre daha başarılı olduğu görülmektedir.

Araştırmadan çıkan bu sonuç, uluslararası öğrencilerin dil yeterliliklerinin sosyokültürel uyumlarına olan olumlu etkisini göstermektedir. Çıkan sonuca göre, öğrencilerin Türkçe dil seviyeleri arttıkça, Türkiye’ye olan sosyokültürel uyumları da artmaktadır. Sosyokültürel uyum ölçeğini geliştiren Ward ve Kennedy (1999) de çalışmalarında, kültürlenen bireylerin dil seviyeleri arttıkça sosyokültürel uyumlarının da artacağını iddia etmişlerdir. Çıkan sonuç aynı zamanda sosyokültürel uyum ölçeğini kullanan, uluslararası öğrencilerle yapılmış diğer bazı araştırmalarla da

paralellik göstermektedir. Huang ve Yongsheng (2011), Noels ve diğeri (1996), Simic ve Tanaka (2010), Tanaka ve diğeri (1995) ve Wilson (2011) da çalışmalarında benzer şekilde öğrencilerin dil seviyeleri ile sosyokültürel uyumları arasında olumlu bir ilişki bulmuşlardır. Sayılan araştırmalarda, öğrencilerin dil seviyeleri artıkça, sosyokültürel uyumlarının arttığı tespit edilmiştir.

Buna ek olarak, alanda yapılmış araştırmalar (Black ve Stephens, 1989; Hammer ve diğeri, 1979; Kim, 1978; Masgoret, 2005; Ward ve diğeri, 2005) ev sahibi toplumun fertleri ile kurulacak iletişimin, bireylerin uyumlarını artırdığını göstermiştir. Lysgaard'ın 1955 yılında Fulbright bursiyerleri ile yaptığı çalışmasına göre de kişiler kültürlenmenin ilk aşamalarında uyum anlamında problem yaşamasa da, ilerleyen zamanlarda ev sahibi toplumun bireyleri ile derin ilişkiler kurmaları gerektiğinde, ev sahibi toplumun diline hâkim olma ihtiyacı hissedeceklerdir. Karaoğlu (2007) Türkiye'de bulunan uluslararası öğrenciler ile ilgili yaptığı çalışmada, Türkçeyi iyi kullanan öğrencilerin kişisel iletişimlerinin yüksek olduğunu, iletişim becerisi yüksek olan öğrencilerin de sosyal çevreye daha iyi uyum sağladığını bulmuştur. Sayılan araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda, B2 seviyesindeki uluslararası öğrencilerin artan dil seviyeleri ile birlikte A1, A2 ve B1 seviyesindeki öğrencilere göre, ev sahibi toplumun fertleri ile daha kalıcı ve daha derin ilişkiler kurmaya başladıklarını düşünmemiz mümkündür.

Kültürlenen bireylerin dil yeterlilikleri onların yeni toplumda herhangi bir problemle karşılaşmadan gündelik işlerini yapmasına da olanak sağlamaktadır. Kişilerin gündelik işlerini kendi başlarına gidermeleri, sosyokültürel uyumlarına olumlu yönde katkıda bulunmaktadır (Black ve Stephens, 1989). Yapılan çalışmanın sonucuna göre, öğrencilerin B2 seviyesi ile birlikte, Türkiye'de gündelik işlerini herhangi bir sıkıntı yaşamadan kendi başlarına yapmaya başladıkları, bunun da sosyokültürel uyumlarına olumlu yönde katkıda bulunduğu sonucunu çıkartmamız mümkündür.

Bununla birlikte, öğrencilerin dil yeterliliğindeki kendilerine duydukları özgüvenin de, sosyokültürel uyumlarında göz ardı edilemeyecek bir etken olduğunu belirtmek gerekir. Çünkü Alanda yapılan araştırmalar (Noels ve diğeri, 1996; Saumure, 2005; Sümer, 2009; Yang ve diğeri, 2005) dil yeterliliğindeki öz güvenin, gerçek dil yeterlilik seviyesi kadar önemli olduğunu göstermektedir. Sayılan araştırmalar, ev

sahibi toplumun dilini iyi bildiğine inanan bireylerin sosyokültürel uyumlarının, diğer kişilere göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu noktada ise, çalışmanın sonucuna göre B2 seviyesindeki öğrencilerin Türkçe kullanımında, hem B1 hem de A seviyesindeki öğrencilere göre kendine güvenlerinin yüksek olduğunu, bunun da öğrencilerin sosyokültürel uyumlarına olumlu yönde katkıda bulunduğunu düşünmemiz mümkündür.

Yapılan araştırma öğrencilerin dil gelişimleri ile uyumları arasında pozitif yönlü bir ilişki gösterse de araştırmanın bu sonucu, öğrencilerin dil ve uyumlarını inceleyen Türkiye’de yapılmış Kazaz (2015) ve Piriyev’in (2010) çalışmalarıyla farklılık göstermektedir. Kazaz çalışmasında, yapılan çalışmadan farklı olarak, Türkçe konuşma noktasında problem yaşayan öğrencilerin uyumlarının yükseldiğini tespit etmiştir. Araştırmacıya göre, öğrencilerin dil problemleri artıkça kişisel uyumları da artmaktadır. Öğrencilerin genel uyumunu; *eğitim uyumu, Türk kültürüne uyum ve dil uyumu* olarak üç başlık altında inceleyen Piriyev ise araştırmasında öğrencilerin dil bilgisi gelişimleri ile öğrencilerin genel ve kültürel uyumları arasında herhangi bir ilişki bulamamıştır. Piriyev’in araştırmasına göre, öğrencilerin dil bilgisi gelişimleri ile sadece eğitim uyumları arasında ilişki bulunmaktadır.

Sosyokültürel uyum konusunda etkili olan bir diğer faktör, söz konusu kültürde geçirilen süredir. Bununla ilgili olarak, Searle ve Ward (1990) çalışmalarında, kültürde geçirilen sürenin sosyokültürel uyum üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu iddia etmişlerdir. Buna göre, kişinin yeni toplumda geçirdiği süre ne kadar fazla ise sosyokültürel uyumu o ölçüde başarılı olacaktır. Araştırmada, öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleri ile sosyokültürel uyum ölçeğinin hem toplam puanı hem de faktörleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Çalışmadan çıkan sonuca göre, öğrencilerin Türkiye’de bulunma sürelerinin, sosyokültürel uyumlarına olumlu ya da olumsuz bir etkisi bulunmamaktadır. Simic ve Tanaka (2010), Tanaka ve diğerleri (1995), Wilson (2011), Yang ve diğerleri (2005) ve Zhao’nun (2010) çalışmalarında da yabancı kültürde geçirilen sürenin, katılımcıların sosyokültürel uyumlarına bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Türkiye’de eğitim alan uluslararası öğrenciler ile ilgili yapılmış çalışmada Allarbadiyev (2007) de aynı sonuca varmıştır. Allarbadiyev’in çalışmasında öğrencilerin Türkiye’de geçirdikleri süre ile kültürel uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Özçetin 2013

tarifli çalışmasında da, ğrencilerin Türkiye’de geçirdikleri süre ile kültürel uyumları arasında anlamlı bir ilişki tespit edememiştir. Kazaz’ın (2015) alışmasından da benzer sonuçlar çıkmıştır. Araştırmada, ğrencilerin Türkiye’de bulunma süreleri ile kişisel uyumları arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Amanov’un (2009) alışması paralel sonuçları vermiş, ğrencilerin Türkiye’de bulunma süreleri ile uyumları arasında anlamlı bir ilişki görülememiştir.

Katılımcıların yaşları incelendiğinde ise, öğrencilerin yaşları ile sosyokültürel uyum leğinin hem F1(Kültürel Empati) ve F2 (Kişisel çabalar) hem de toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Çalışmanın sonucuna göre, öğrencilerin yaşlarının, sosyokültürel uyumlarına herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Çalışmanın bu sonucu sosyokültürel uyum ölçeğini kullanan bir başka çalışma olan Yang ve diğerleri’nin (2005) alışmasıyla paralellik göstermektedir. Araştırmacılar, çalışmalarında katılımcıların yaşları ile sosyokültürel uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır. Türkiye’de eğitim alan uluslararası öğrenciler ile ilgili çalışmasında Allarbadiyev (2007) de öğrencilerin yaşları ile kültürel uyumları arasında herhangi bir ilişki bulamamıştır. Özçetin’in (2013) alışması da aynı sonuçları vermiş, katılımcı öğrencilerin yaşları ile sosyokültürel uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. zbek ğrencilerin *uyumlarını kişisel, sosyal ve genel* olarak inceleyen Amanov (1996) ise yapılan çalışmadan farklı olarak, yaşça büyük öğrencilerin kişisel ve genel uyumlarının diğer öğrencilere göre daha iyi olduğunu bulmuştur.

Katılımcı ğrencilerin cinsiyetleri ve sosyokültürel uyumları arasındaki ilişki incelendiğinde ise ölçeğin F1 (Kültüre Empati) boyutunda, araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ölçeğin F2 (Kişisel çabalar) boyutu ve toplam yapısı incelendiğinde ise araştırmaya katılan kız ğrencilerin F2 boyutunda ($\bar{X}=21.91$) ve toplam puanında ($\bar{X}=51.14$) olmak üzere sosyokültürel uyum leğinden elde ettikleri toplam puanların, erkek öğrencilere ($\bar{X}=47.58$) göre daha fazla olduğu bulunmuştur.

Ölçeğin toplamından elde edilen puanlar göz önüne alındığında, kız öğrencilerin sosyokültürel uyum alanında, erkek öğrencilere göre daha başarılı olduğu görülmektedir. Çalışmanın bu sonucu Allarbadiyev (2007) ve zetin’in (2013)

çalışmalarına paralellik göstermektedir. Her iki araştırmacı da çalışmalarında Türkiye’de eğitim gören uluslararası kız öğrencilerin sosyal uyumlarının erkek öğrencilere göre daha iyi olduğunu bulmuşlardır. Özçetin’in araştırmasına göre, kız öğrenciler Türkiye’de yaşamayı daha kolay benimsemektedirler. Özçetin’in araştırmasına katılan uluslararası kız öğrenciler, Türk toplumunun kendilerine daha az ön yargılı yaklaştıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin Türkiye’yi tercih sebepleri ve sosyokültürel uyumları arasındaki ilişki incelendiğinde ise katılımcı öğrencilerin Türkiye’yi tercih sebepleri ile sosyokültürel uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu sonuca göre, öğrencilerin Türkiye’yi tercih sebepleri sosyokültürel uyumlarını etkilememektedir.

Öğrencilerin Türkiye’yi tercih sebepleri incelendiğinde, 125 öğrencinin kendi ilgi ve istekleri ile Türkiye’de eğitim almak için, 48 öğrencinin bursların cazipliği, 32 öğrencinin ise diğer nedenlerle Türkiye’yi tercih ettikleri görülmüş ve katılımcı öğrencilerin Türkiye’yi tercih sebepleri ile sosyokültürel uyumları arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmadan çıkan bu sonuç, Özçetin’in (2013) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Özçetin, araştırmasında öğrencilerin Türkiye’yi tercih sebeplerinin başında kendi ilgi ve istekleri olduğunu tespit etmiştir.

Yapılan araştırma sonuçları itibarı ile dil yeterliliği ile sosyokültürel uyum arasındaki pozitif ilişkiyi göstermiştir. Buna göre uluslararası öğrencilerin dil yeterliliği arttıkça, Türkiye’ye olan sosyokültürel uyumları da artmaktadır.

Çalışmada, uluslararası öğrencilerin sosyokültürel uyumlarını etkilediğine inanılan, *yaş ve Türkiye’de kalma süreleri* ile sosyokültürel uyumları arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Sadece cinsiyet değişkeninde kız öğrencilerin sosyokültürel uyumlarının daha iyi olduğu yapılan çalışmada görülmüştür.

5.2 ÖNERİLER

Yapılan araştırma sonucunda uygulamaya ilişkin yapılması gerekenler aşağıda verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 92'si A1 VE A2, 96'sı B1 ve 17 tanesi ise B2 düzeyinde Türkçe dil yeterliliğine sahiptir. Aynı araştırmanın C seviyesinde öğrencilerinde bulunduğu bir gruba uygulanması faydalı olacaktır.

Öğrencilerin gerçek dil yeterlilikleri kadar Türkçe kullanımındaki özgüvenleri de sosyokültürel uyumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Öğrencilerin Türkçe kullanımında özgüvenlerinin, sosyokültürel uyumlarına etkisini araştıran bir çalışma alana katkıda bulunacaktır.

205 katılımcı öğrenciden 200'ü Türkiye gibi toplulukçu bir kültürden gelmektedir. Katılımcıların geldikleri ülkelerin Türkiye'ye kültürel yakınlığı araştırmanın sonucuna etki etmiş olabilir. Araştırmanın Fransa, İspanya ve İngiltere gibi bireysel kültüre sahip ülkelere gelen öğrencilere uygulanması, çalışmadan elde edilen sonucu pekiştirecektir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlarda sosyokültürel uyum anlamında B2 seviyesinin üstünlüğü görülmektedir. B2 seviyesine sahip öğrencilerin sosyokültürel uyumlarının diğer seviyedeki öğrencilere göre neden daha yüksek olduğunu araştıran bir çalışmanın yapılması gerekmektedir.

Yapılan araştırmada, erkek uluslararası öğrencilerin sosyokültürel uyumlarının, kız öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Erkek öğrencilerin sosyokültürel uyumlarını geliştirmek için yapılması gerekenleri araştıran bir çalışmanın yapılması faydalı olacaktır.

Çok kültürlü ve çok dilli ülkelere gelen öğrenciler ile homojen bir yapıya sahip ülkelere gelen öğrencilerin sosyokültürel uyumlarını karşılaştıran bir çalışmanın yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Allaberdiyev, P. (2007). *Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye Yüksek Öğrenim Görmeye Gelen Öğrencilerin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Amanov, İ. (1996). *Özbekistan Cumhuriyetinden Bursa'ya Yüksek Öğrenim Görmek İçin Gelen Öğrencilerin Uyum Problemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Antonakopoulou, E. (2013). Sociocultural Adaptation of US Education Abroad Students in Greece: The Effects of Program Duration and İntervention. *Frontiers: The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 23, 60-72.
- Armes, K., Ward, C. (1989). Cross-cultural Transitions and Sojourner Adjustment in Singapore. *The Journal of Social Psychology*, 129(2), 273-275.
- Babiker, I. E., Cox, J. L. ve Miller, P. M. (1980). The Measurement of Cultural Distance and Its Relationship to Medical Consultations, Symptomatology and Examination Performance of Overseas Students at Edinburgh University. *Social Psychiatry*, 15(3), 109-116.
- Berger, A. (2000). The Meanings of Culture. *A journal of Media and Culture* <http://www.api-network.com/mc/0005/meaning.php> adresinden 10.03.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L. ve Vedder, P. (2006). Immigrant Youth: Acculturation, Identity, and Adaptation. *Applied Psychology*, 55(3), 303-332.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34.
- Biçer, N., Çoban, İ. ve Bakır, İ. (2013). Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Karşılaştığı Sorunlar: Atatürk Üniversitesi Örneği. The Problems Faced by The Turkish Students; Ataturk University Case. *Journal of International Social Research*, 7(29), 125-135.

- Black, J. S., Gregersen, H. B. (1991). Antecedents to Cross-cultural Adjustment for Expatriates in Pacific Rim Assignments. *Human Relations*, 44(5), 497-515.
- Black, J. S., Stephens, G. K. (1989). The Influence of the Spouse on American Expatriate Adjustment and Intent to Stay in Pacific Rim Overseas Assignments. *Journal of Management*, 15(4), 529-544.
- Brown, L., Holloway, I. (2008). The Adjustment Journey of International Postgraduate Students at an English University An Ethnographic Study. *Journal of Research in International Education*, 7(2), 232-249.
- Bochner, S. (2003). Culture Shock Due to Contact with Unfamiliar Cultures. *Online Readings in Psychology and Culture*, 8(1), 7. 1-12.
- Byrne, D. S. (1998). *Complexity Theory and the Social Sciences: An Introduction*. London: Psychology Press.
- Cadieux, R. A., Wehrly, B. (1986). Advising and Counseling the International student. *New Directions for Student Services*, 1986(36), 51-63.
- Cemalcilar, Z.,T, Falbo. A. (2008). Longitudinal Study of the Adaptation of International Students in the United States. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 39(6) 799-804.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*. Eskişehir: Yükseköğretim Kurulu.
- Cevher, E. (2016). Yükseköğretimde Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Memnuniyeti. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 7(22) 337-349.
- Church, A. T. (1982). Sojourner Adjustment. *Psychological Bulletin*, 91(3), 540-572.
- Coşkunserçe, O. (2014). *Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Uyum Sürecine Yönelik Bir Çevrimiçi Oryantasyon Uygulamasının Geliştirilmesi ve Etkililiğinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Çağlar, A. (1999). Türk Üniversitelerinde Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları Öğrencilerinin Sorunları. *TODAİE Amme İdaresi Dergisi*, 32(4), 133-169.
- Demes, K. A. and Geeraert, N. (2014). Measures Matter: Scales for Adaptation, Cultural Distance, and Acculturation Orientation Revisited. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 45, 91-109. doi:10.1177/0022022113487590
- Dış Ekonomik İlişkiler Kurumu (2012). *Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye'nin Konumu*. İstanbul: Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu.
- Gao, G., Gudykunst, W. B. (1990). Uncertainty, Anxiety, and Adaptation. *International Journal of Intercultural Relations*, 14(3), 301-317.
- Gökalp, Z. (2014). *Türkçülüğün esasları*. (3) İstanbul: Ötüken Neşriyat AŞ.
- Gullahorn, J. E., Gullahorn, J. T. (1966). American Students Abroad: Professional versus Personal Development. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 368(1), 43-59.
- Güleç, İ., İnce, B. (2013). Türkçe Öğrenen Yabancıların Günlük Yaşama İlişkin Kültürel Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Sakarya University Journal of Education*, 3(3), 95-106.
- Hammer, M. R., Gudykunst, W. B. ve Wiseman, R. L. (1979). Dimensions of Intercultural Effectiveness: An Exploratory Study. *International Journal of Intercultural Relations*, 2(4), 382-393.
- Hofstede, G. (1986). Cultural Differences in Teaching and Learning. *International Journal of Intercultural Relations*, 10(3), 301-320.
- Hofstede, G. (1980). Motivation, Leadership, and Organization: Do American Theories Apply Abroad? *Organizational dynamics*, 9(1), 42-63.
- Huang, H., Chang, Y. (2011). The Relationship Between International Students' and Cross-Cultural Adaptation and Dominant Language in Taiwan. *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(7), 137-145.
- Jöreskog, K. G., Sörbom, D. (1996). *LISREL 8: User's Reference Guide*. Lincolnwood: Scientific Software International.

- Kalkınma Bakanlığı, (2015). *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi: Araştırma Projesi Raporu*. Kalkınma Araştırmaları Merkezi, Yayın No: 2936.
- Karaoğlu, F. (2007). *Yabancı Uyruklu Öğrencilerde Uyuma Davranışı: TÖMER Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kazaz, N. (2015). *Türkiye’de Yüksek Öğretime Devam Eden Balkan Ülkeleri Öğrencilerinin Kişisel Uyum Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kıroğlu, K., Kesten, A. ve Elma, C. (2010). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyokültürel ve Ekonomik Sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39.
- Kondakci, Y. (2011). Student Mobility Reviewed: Attraction and Satisfaction of International Students in Turkey. *Higher Education*, 62(5), 573-592.
- Kuo, B. C, Roysircar, G. (2006). An Exploratory Study of Cross-cultural Adaptation of Adolescent Taiwanese Unaccompanied Sojourners in Canada. *International Journal of Intercultural Relations*, 30(2), 159-183.
- Lai, C. (2006). Sociocultural adaptation and Intercultural Sensitivity Among International Instructors of Teaching English as a Foreign Language (TEFL) In Universities and Colleges in Taiwan. *Unpublished Manuscript, University of Minnesota, Minneapolis, MN*. 241-255
- Leung, C. (2001). The Sociocultural and Psychological Adaptation of Chinese Migrant Adolescents in Australia and Canada. *International Journal of Psychology*, 36(1), 8-19.
- Lewthwaite, M. (1996). A Study of International Students' Perspectives on Cross-cultural adaptation. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 19(2), 167-185.

- Li, A., Gasser, M. B. (2005). Predicting Asian International Students' Sociocultural Adjustment: A Test of Two Mediation Models. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(5), 561-576.
- Li, M., Campbell, J. A. (November 22- 24, 2006). Cultural Adaptation: A Case Study of Asian students' Learning Experiences at a New Zealand University. In the Proceedings of EDUCOM Conference, Engagement and Empowerment (pp. 299-307), Khon Kaen University, Nong Khai, Thailand.
- Lysgaard, Sverre. (1955). Adjustment in a Foreign Society: Norwegian Fulbright Grantees Visiting the United States. *International Social Science Bulletin* 7, 45-51.
- Masgoret, A. M. (2006). Examining the Role of Language Attitudes and Motivation on the Sociocultural Adjustment and the Job Performance of Sojourners in Spain. *International Journal of Intercultural Relations*, 30(3), 311-331.
- Maydell-Stevens, E., Masgoret, A. M. ve Ward, T. (2007). Problems of Psychological and Sociocultural Adaptation Among Russian Speaking Immigrants in New Zealand. *Social Policy Journal of New Zealand: Te Puna Whakaaro*, 30, 178-198.
- Mendenhall, M, Oddou, G. (1985). The Dimensions of Expatriate Acculturation: A review. *Academy of Management Review*, 10(1), 39-47.
- Mori, S. C. (2000). Addressing the Mental Health Concerns of International students. *Journal of Counseling & Development*, 78(2), 137-144.
- Myles, J., Cheng, L. (2003). The Social and Cultural Life of Non-native English Speaking International Graduate Students at a Canadian University. *Journal of English for Academic Purposes*, 2(3), 247-263.
- Noels, K. A., Pon, G. ve Clément, R. (1996). Language, Identity, and Adjustment the Role of Linguistic Self-confidence in the Acculturation process. *Journal of Language and Social Psychology*, 15(3), 246-264.
- Oberg, K. (1960). Cultural Shock: Adjustment to New Cultural Environments. *Practical Anthropology* 7. 177-182.

- Oberg, K. (1954). *Culture Shock* (Bobbs-Merrill Reprint Series in the Social Sciences, A-329). Indianapolis: Bobbs-Merrill.
- Özçetin, S. (2013) *Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkul, O. (2008). *Kültür ve Küreselleşme*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Özoğlu, M., Gür, B. S ve Coşkun, İ. (2012). *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye'de Uluslararası öğrenciler*. Ankara: SETA.
- Paksoy, H. M., Paksoy, S. ve Özçalıcı, M. (2012). Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Sorunları: Gap Bölgesi Üniversiteleri Örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 85-94.
- Pirliyeve, N. (2010). *Yapısal Eşitlik Modelleri ile Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyumunu Üzerine Bir Analiz*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ruben, B. D., Kealey, D. J. (1979). Behavioral Assessment of Communication Competency and the Prediction of Cross-cultural adaptation. *International Journal of Intercultural Relations*, 3(1), 15-47.
- Sam, D. L., Berry, J. W. (1995). Acculturative Stress Among Young Immigrants in Norway. *Scandinavian Journal of Psychology*, 36(1), 10-24.
- Savicki, V., Adams, I., Wilde, A ve Binder, F. (2008). Intercultural Development: Topics and Sequences. *Frontiers: The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 15, 111-126.
- Searle, W., Ward, C. (1990). The Prediction of Psychological and Sociocultural Adjustment During Cross-cultural Transitions. *International Journal of Intercultural Relations*, 14(4), 449-464.
- Selmer, J. (2006). Language Ability and Adjustment: Western Expatriates in China. *Thunderbird International Business Review*, 48(3), 347-368.

- Shi, L., Wang, L. (2014). The Culture Shock and Cross-cultural Adaptation of Chinese Expatriates in International Business Contexts. *International Business Research*, 7(1), 23.
- Simic-Yamashita, M., Tanaka, T. (2010). Exploratory Factor Analysis of the Sociocultural Adaptation Scale (SCAS) Among International Students in Japan. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 29, 206-195.
- Suanet, I., van de Vijver, F. R. (2009). Perceived Cultural Distance and Acculturation Among Exchange Students in Russia. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 19(3), 182–197.
- Sumer, S. (2009). *International Students' Psychological and Sociocultural Adaptation in the United States*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Georgia State University.
- Sümer, N. (2000). Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel kavramlar ve Örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Şahan, Ö., Şahan, K. E ve Razi, S. (2014). Turkish Language Proficiency and Cultural Adaptation of American EFL Teachers in Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 158, 304-311.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.
- Tanaka, T., Takai, J., Kohyama, T ve Fujihara, T. (1995). Adjustment Patterns of International Students in Japan. *International Journal of Intercultural Relations*, 18(1), 55-75.
- Tonsing, K. N. (2014). Acculturation and Adaptation of First-and Second Generation South Asians in Hong Kong. *International Journal of Social Welfare*, 23(4), 410-420.
- Wang, J. (2009). A Study of Resiliency Characteristics in the Adjustment of International Graduate Students at American Universities. *Journal of Studies in International Education*, 13, 22– 45. doi:10.1177/1028315307308139

- Ward, C., Bochner S. ve Furnham, A. (2005). *The Psychology of Culture Shock*. East Sussex: Routledge.
- Ward, C., Masgoret, A. M. (2004). *The Experiences of International Students in New Zealand. Report on the Results of a National Survey*. Wellington: Ministry of Education.
- Ward, C., Rana-Deuba, A. (1999). Acculturation and Adaptation revisited. *Journal of Cross-cultural Psychology*, 30(4), 422-442.
- Ward, C., Okura, Y., Kennedy, A ve Kojima, T. (1998). The U-curve on trial: A Longitudinal Study of Psychological and Sociocultural Adjustment During Cross-cultural Transition. *International Journal of Intercultural Relations*, 22(3), 277-291.
- Ward, C., Kennedy, A. (1999). The Measurement of Sociocultural Adaptation. *International Journal of Intercultural Relations*, 23(4), 659-677.
- Ward, C., Kennedy, A. (1994). Acculturation Strategies, Psychological Adjustment, and Sociocultural Competence During Cross-cultural Transitions. *International Journal of Intercultural Relations*, 18(3), 329-343.
- Ward, C., Kennedy, A. (1993). Where's the " Culture" in Cross-cultural Transition? Comparative Studies of Sojourner Adjustment. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 24(2), 221-249.
- WEB1, <http://monitor.icef.com/2015/11/the-state-of-international-student-mobility-in-2015/> adresinden 10.04.2016 tarihinde erişilmiştir.
- WEB2, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts adresinden 16.05.2016 tarihinde erişilmiştir.
- WEB3, <http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-student-flow-viz.aspx> adresinden 25.04.2106 tarihinde erişilmiştir.
- WEB4, <http://wenr.wes.org/2015/02/international-student-mobility-trends-2015-an-economic-perspective/> adresinden 09.03.2016 tarihinde erişilmiştir.

- Westwood, M. J, Barker, M. (1990). Academic Achievement and Social Adaptation Among International Students: A Comparison Groups Study of the Peer-pairing Program. *International Journal of Intercultural Relations*, 14(2), 251-263.
- Wilson, J. K. (2013). *Exploring the Past, Present, and Future of Cultural Competency Research: The revision and Expansion of the Sociocultural Adaptation Construct*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Victoria University of Wellington.
- Wilson, G. P. (2011). Fitting-in: Sociocultural Adaptation of International Graduate Students. *NERA Conference Proceedings 2011*. Paper 21
- Winkelman, M. (1994). Cultural Shock and Adaptation. *Journal of Counseling and Development: JCD*, 73(2), 121-126
- Yang, R. P. J., Noels, K. A ve Saumure, K. D. (2006). Multiple Routes to Cross-cultural Adaptation for International Students: Mapping the Paths Between Self-Construals, English Language Confidence, and Adjustment. *International Journal of Intercultural Relations*, 30(4), 487-506.
- Ye, J. (2006). Traditional and Online Support Networks in the Cross-cultural Adaptation of Chinese International Students in the United States. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 11(3), 863-876.
- Ying, Y. W. (2005). Variation in Acculturative Stressors Over Time: A Study of Taiwanese Students in the United States. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(1), 59-71.
- Ying, Y. W. (1995). Cultural Orientation and Psychological Well-being in Chinese Americans. *American Journal of Community Psychology*, 23(6), 893-911.
- Zhao, L. (2010). *Socio-Cultural Adjustment of International Students as Expatriates in America*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Western Kentucky University.
- Zheng, X., Berry, J. W. (1991). Psychological Adaptation of Chinese Sojourners in Canada. *International Journal of Psychology*, 26(4), 451-470.

EKLER

EK-1. SOSYOKÜLTÜREL UYUM ÖLÇEĞİ

SOURCE: Ward, C., & Kennedy, A. (1999). The measurement of sociocultural adaptation. *Intercultural Journal of Intercultural Relation*, 23, 659-677.

Lütfen Türkiye'de ne kadar zorlandığınızı her bir maddeye 1'den 5'e kadar puan vererek belirtiniz. Please indicate how much difficulty you experience in Turkey in each of these areas by using the following 1 to 5 scale.

1 Hiç zorlanmıyorum(No Difficulty)	2 Biraz Zorlanıyorum(Slight Difficulty)	3 Orta dercede Zorlanıyorum(Moder- ate Difficulty)	4 Çok Zorlanıyorum(Great Difficulty)	5 Aşım Derecede zorlanıyorum(Extr- eme Difficulty)
Ad: Name:		Soyad Surname:		Cinsiyet: M F Gender: Erkek Kadın
Türkiye'de bulunma süreniz/Length of stay:			Yaş/Age:	Milliyet/Nationality:
Why did you come to Turkey? Nüçin Türkiye'yi tercih ettiniz? a) Kendi ilgi ve isteğimden dolayı/With my own interest d) Diğer/Other:			Türkçe seviyeniz/Your Turkish Proficiency :	
b) Türkiye'de eğitim almak için/ For education in Turkey			A1 A2 B1 B2 C1 C2	
c) Türkiye burslarından dolayı cazip geldi/Appealing scholarships in Turkey				

	1	2	3	4	5
1 Arkadaş edinme Making friends	☐	☐	☐	☐	☐
2 Kendini ifade etme Making yourself understood	☐	☐	☐	☐	☐
3 Hayatın hızına alışma Getting used to the pace of life	☐	☐	☐	☐	☐
4 Size kaba/karşıt/ agresif davranan biriyle başa çıkma Dealing with someone who is unpleasant/cross/aggressive	☐	☐	☐	☐	☐
5 Türk yiyeceklerine alışma Getting used to the Turkish food	☐	☐	☐	☐	☐
6 Otorite sahibi kişilerle muhatap olma Dealing with people in authority	☐	☐	☐	☐	☐
7 Bürokrasi ile muhatap olma Dealing with the bureaucracy	☐	☐	☐	☐	☐

8	Başka etnik gruplara ait kişilerle iletişim kurma Communicating with people of a different ethnic group	☐	☐	☐	☐	☐
9	Karşı cinsle iletişim kurma Relating to members of the opposite sex	☐	☐	☐	☐	☐
10	Yetersiz hizmet ile başa çıkma Dealing with unsatisfactory service	☐	☐	☐	☐	☐
11	Yolunuzu bulma Finding your way around	☐	☐	☐	☐	☐
12	Size gözlerini dikip bakan insanlarla başa çıkma Dealing with people staring at you	☐	☐	☐	☐	☐
13	Ev sahibi aile ile birlikte yaşama Living with your host family	☐	☐	☐	☐	☐
14	Türk politik sistemini kabul etme/anlama Accepting /understanding the Turkish political system	☐	☐	☐	☐	☐
15	Türk halkının dünya görüşünü anlama Understanding the Turkish world view	☐	☐	☐	☐	☐
16	Kültüre Türklerin perspektifinden bakma Taking a Turkish perspective on the culture	☐	☐	☐	☐	☐
17	Türk değer sistemini anlama Understanding the Turkish value system	☐	☐	☐	☐	☐
18	Olayları Türk halkının bakış açısından görme Seeing things from the Turkish point of view	☐	☐	☐	☐	☐
19	Kültürel farkları anlama Understanding cultural differences	☐	☐	☐	☐	☐
20	Kültürler arası bir olayı olayın iki tarafından görme Being able to see two sides of an intercultural issue	☐	☐	☐	☐	☐

EK 2. SOSYOKÜLTÜREL UYUM ÖLÇEĞİ İZİNİ

İngilizce > Türkçe İletiyi çevir İngilizce için kapat x

Dear Prof Coleen **Ward**,

Sorry to bother you. My name is Rıza Batır. I am a lecturer at Bursa Technical University in Turkey. I am doing my masters degree programme in Teaching Turkish as a Foreign Language which, nowadays, attracts a great number of foreign students, especially from Central Asia and the Middle East. I am currently writing my thesis which concerns the effect of Turkish language proficiency on cross-cultural adaptation of foreign students studying in Turkey.

I would be grateful if you granted me the permission of using and translating the Sociocultural Adaptation in Turkish, as I am planning to give both English and Turkish version of the scale, to quantify the sociocultural adaptation of the subject group in my research. I can guarantee the authenticity of the translation with the help of two certified translators in my department. Thank you very much for your attention and consideration. Should you have any questions about the usage of SCAS in my research, I would be happy to answer them. Please do not hesitate to contact me.

As I was unable to find a relevant email address for Prof. Kennedy and Jessie Kaye Wilson, would you mind forwarding this email to them if necessary? I sincerely thank you in advance and look forward to hearing from you soon.
Best Regards,

Rıza Batır

Lect. Rıza BATIR
Bursa Technical University
School of Foreign Languages
riza.batir@btu.edu.tr

Colleen Ward <Colleen.Ward@vuw.ac.nz> 23.10.2015 ★ ↶ ↷
Alıcı: Jessie, bana

İngilizce > Türkçe İletiyi çevir İngilizce için kapat x

Hello Rıza

You can use the SCAS which can be downloaded from my web-site. There is really no need for permission as it is in the public domain- just acknowledge the source.

Jessie Wilson and I have constructed and validated a revised version, which we have not yet published. If you would like to use that, please contact Jessie at the e-mail address above.

Good luck with your research

Colleen

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİSİ

Rıza Batır, 1975 yılında Ankara’da doğdum. Lisans Eğitimi 2000 yılında Uludağ Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümünde tamamladım. 2015 yılında yüksek lisans eğitime Sakarya Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi bölümünde başladım. MEB’e bağlı çeşitli okullarda görev yaptıktan sonra, 2013 yılından itibaren Bursa Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulunda okutman olarak görev yapmaktayım.

